

Jesús Tté Buaë Kit San Marcos tö Marcos

Yi tö yëkkuö i' kit e' kiè Marcos. Ñies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kě dör Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí böl e'pa eköl. Erë wele tö ibikeitsè tö ie' dör Pedro klé. E' kueki pè' tajë tö ibikeitsè tö Pedro tö ie' kime' yëkkuö i' shtök. Ñies ie'pa ibikeitsè tö Marcos bak senuk Jerusalén, e' kueki ì ọ' Jesús tö ena ì yè'itö e' ane buaë ie' éna.

Jesús dör Skëköl alà e' dë'bitu ká i' ki e' tö íyi buaë ọ' tajë sulitane a ie'pa wörki. E' kit Marcos tö yëkkuö i' ki. Ie' ki ikiane tö sulitane wa ijcherwa. Ñies wes Jesús weine tajë ena iwötënewa krus mik e' paké ie' tö tajë. Jesús weine tajë ena idu'wa, e' ukuöki ishkenekane, e' kueki idiché ta' tajë tköka se' bolök Satanás tsata. I'ñe ta' kekraë ie' tso' se' kimoie, e' kiane Marcos ki tö se' wa ijcher. E' kueki ie' tö yëkkuö i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' ki. Erë kě s'wa ijcher yësyësè tö mik ie' tö yëkkuö i' kit, erë se' tajë tö ibikeitsè tö ikititö Jesús kune' e' ki duas de dabom skeyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shu ulat.

Juan s'wöskuök tö s'patté

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ Jesucristo dör Skëköl Alà, e' tté buaë dör i' es.

² Ká iaiaë Skëköl tteköl kiè Isaías e' tö ikitat yëkkuö ki, e' ichè i' es:

Skëköl tō ichè: “Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök
be' yöki kewe, be' ñalé yuök.*

³ Ká sir poë wé kē yi serku' eē ie' ttōraē aneule:

‘A' er mane'ú Skëköl datse e' yöki,

e' dör wes ñalá yuèsö yēsyesē ie' yöki es.’ †

Es Isaías tō iyè'at.

⁴ Es Juan S'wöskuökwak tso' ká sir poë wé kē yi serku' eē, e' tō s'pattémi i' es: “A' er mane'ú Skëköl a as a' nuì olo'yöitö a' ki ta a' e' wöskuölor iwà kkachoie.” ⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa kōs dōke ie' ttōke e' ttsök. Ie'pa e' wamblö sulu kōs e' chekekarakitö ta Juan tō iwöskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo yöule iyiwak kkuölit wa. Ie' chkè dör ditski ena bulali. ⁷ Ttè pakeke ie' tō ie'pa a i' es: “Ye' itöki idatse eköl, e' dör kēkēpa taiē ye' tsata, e' kueki ie' klökkuö kicha ē kē wötsēnanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tō a' wöskueke di' a, erē ie' tō a' ierawa Wiköl Batse'r a.”

Juan tō Jesús wöskué

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kēwö ska' ta Jesús e' yéttsa Nazaret ate Galilea eē, e' de Jordán ta eē Juan tō ie' wöskué. ¹⁰ Mik ie' wösune e' e' duékane di' a, e' wösha ta ie' isué tō ká jai kköbunane ta Skëköl Wiköl bite ie' ki nuböl sù.

¹¹ Eta ttō ttsēne datse ká jai a, e' tō ichè: “Be' dör ye' alà dalër taiē ye' éna, e' wër ye' wa buaē shütē.”

Satanás tō Jesús erkiöwé ì sulu wamblök

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

* **1:2** Malaquías 3.1 † **1:3** Isaías 40.3

12 E' ukuökᵢ ta Skëköl Wiköl tö Jesús ké shkökmi ká sir poë wé kē yi serku' ee. 13 Ee iyiwak sulusi tso' taië. Ee ie' sené ká dabom tkëyök (40), e' dalewa Satanás tö ie' erkiöwé ì sulu wamblök. Skëköl biyöchökwakpa tö ie' kímé.

Jesús tö ie' kanè wawémitke Galilea

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

14 Juan klö'wéwarakitö wötéwa s'wöto wé a, e' ukuökᵢ ta Jesús mía Galilea Skëköl ttè buaë e' pakök. 15 Ie' s'patteke i' es: “Ì blúie Skëköl tso' e' kéwö dewatke tsinet. E' kueᵑᵢ a' er mane'ú ie' a ta ie' ttè buaë e' klö'ú.”

Jesús tö nima klö'ukwakpa döka tkël e'pa kié

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

16 Mik Jesús shkörämi batsöri kié Galilea e' kkömik, eta wëpa böi suéitö. E'pa dör Simón ena iël Andrés. Ie'pa dör nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie.

17 Jesús tö ie'pa a iché:

—A' shkö ye' ta. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

18 E' bet ta ie'pa tö ikla' tuléat ta míyal ie' ta.

19 E' wí'kie Jesús tö Santiago ena iël kié Juan e'pa sué. Ie'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanò a ikla' wöyuök. 20 E' wöshā ta Jesús tö ikiémirak e' ta. Eta ie'pa tö iyé méat ikanè mésopa ta kanò shūa ta imíyal Jesús ta.

Jesús tö aknama trë'wëshkar wëm eköl a

(Lucas 4.31-37)

21 Ie'pa demi ká kié Cafarnaúm ee. Eno diwö a Jesús tkawā judiowak ñi dapa'wo wé a ta ie' tö

s'wöbla'wémitke. ²² Ie' tō s'wöbla'weke ttè moki diché ta' taië ese wa. E' kë dör wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō s'wöbla'weke es. E' kueki e' tō wépa tso' ittsök e'pa tkiwéwa. ²³ Eta eë wëm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tō iché a neule:

²⁴ —A Jesús Nazaret wak, ¿iie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wa be' suule. Ye' wa ijcher tō be' dör yi dör batse'r patkë'bitu Skëköl tō e'.

²⁵ Jesús tō wimblu e' uñé:

—¿Be' siwa'blöwa, be' e' yöttsa wëm se a!

²⁶ Wimblu sulusi tō wëm siwa' éwa ta ianeka taië ta ie' yéttsa ia. ²⁷ Sulitane tkinewa iweblök ta iñi chakérak:

—¿Wí dör ì? ¿Ie' s'wöbla'weke ttè pa'ali wa ena diché wa dö wimblupa sulusi kéitö e' yöktsa ta ittö iutérakitö ekkè!

²⁸ E' bet ta ie' tté buneka Galilea kos a.

Jesús tō Simón yàk bua'wéne
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Mik ie'pa e' yélur ñì dapa'wo wé a ta Jesús mía Simón ena Andrés e'pa u a. Santiago ena Juan mí ie' ta. ³⁰ Eë Simón yàk me'r ka' ki kiri'weke duè dalölö tō, e' ché ie'pa tō Jesús a. ³¹ Eta ie' e' skéwa ta iklö'wéitö iulà a ta ikimé e' tköksër. E' bet ta duè dalölö ie' éwa ta ie' e' kéka ilè yulök ie'pa a ñè.

Jesús tō taië s'kirirke esepa bua'wéne
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Ká tuine diwö míwatke ta s'kirirke ena wépa a aknama tso' esepa kos debiturak iwa Jesús ska'.[‡]
³³ Ká e' wakpa kos e' dapa'wéka ukkō a. ³⁴ Eta ie' tö duè ulitane bua'wéne pē' tso' taië e'pa a. Ñies aknamapa taië trē'wéyalitō. Erë aknamapa wa ijcher yi dör ie', e' kueki ie' kē wa kawō mēne ie'pa a ttök.

Jesús tö Skököl ttè paké judiowak ñi dapa'wo wé a
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ká ñirketke ià ttsettseë, ta Jesús e' kéka mía bánet wé kē yi ku' ese ska' ttök S'yé ta. ³⁶ Eta Simón ena iwapiepa míyal ie' yulök. ³⁷ Mik ikuéwarakitō, eta ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

³⁸ Erë ie' tö ie'pa iuté:

—Mishka ká tso' tsinet tsinet ese a. Ñies ee ye' ké Skököl ttè pakök, eseie ye' dē'bitu.

³⁹ Es Jesús shké ká tso' Galilea e' kos a ttè pakök judiowak ñi dapa'wo wé kos a, ñies aknama trē'ukyal.

Wēm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Wēm eköl kiri'weke lepra tö, e' e' skéwa Jesús o'mik ta ie' e' tkéwa kuchè ki ta iché iá:

—Be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

[‡] **1:32** Diwö e' dör eno diwö, e' kueki s'kirirke kos kē dē' ie'pa wa Jesús ska' ñiwe. Ie'pa kē a kawō ta' kaneblok eno diwö a. Ie'pa a ta iyi ö yile tsémi e' dör kanè. E' kueki ie'pa tö s'kirirke tsémi Jesús ska' diwö míwatke e' ukuöki, ekké eno diwö erkerö e' kueki.

41 Jesús tò ie' sué er siarë wa ta ikéwaitö ulà wa ta ichè:

—Tö, ye' k̄i ikiane. Be' dene batse'r.

42 E' wöshā ta wēm buanene batse'nene. 43-44 E' ukuök̄i Jesús tò ie' a iché:

—Ye' ttö ttsö, ì tka be' ta e' kē char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tò a' ka' e' batse'woie e' tsúmi mē Skököl a iwà kkachöie.

45 Erë wēm míā ta ie' e' kékā ì tka itā e' pakök sulitane a. E' kuēk̄i Jesús kē a e' kkayēnuk wé pē' tso' taië ese ska'. Ie' kawötā e' tsukat kañikā wé kē pē' ku' ese ska', erë ká wa'ñe wakpa datse ie' ska'.

2

*Wēm eköl kraulewā e' bua'wéne Jesús tò
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)*

1 Ká wekkē alè kuök̄i ta Jesús dene Cafarnaúm. Mik pē' wā ijchenewā tò ie' tkēr u a, 2 etā taië ie'pa e' dapa'wé ie' ska' kē chē'kaia wēshkē, kē chē'kaia ukkō a ekkē. Ie' tso' Skököl ttē pakök ie'pa a. 3 E' dalewa wēpa dōkā tkēl wā wēm kraulewā kē karkā debitū eköl ka'la k̄i. 4 Erë taië s'tso', e' kuēk̄i kē wēs ie'pa tkōmi wēshkē Jesús ska'. E' kuēk̄i ie' tsakā u tsabata jchéé* ie'pa tò ta iduè émirakitö enaë e' a döttsā iski. 5 Mik Jesús tò isué tò mok̄i ie'pa erblé ie' mik, etā ie' iché ikirirke e' a:

—A alà, ì sulu kōs wamblébö, e' nuí olone be' k̄i.

6 Erë s'wöbla'uk ttē dalöiëno wa wakpa welepa tuler ee, e'pa ibikeitsè: 7 “¿Ì kuēk̄i wēm wí ttö es? Skököl ě a se' nuí olo'yarmi. Ì ché ie' tò e' wa ie'

* 2:4 u tsabata jchéé: Ie'pa u tsabata dör kkueie, e' k̄i ie'pa shkōke.

tso' Skëköl chök suluë.”⁸ Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kueki ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kueki a' tō ibikeitseke es?⁹ Ye' tō s'kraulewā diō bua'wēmine as ishkōne, e' tā ¿wes a' tō iklō'wēmi tō ye' kē a inuì olonuk iki?¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alà, sū e' tō a' a ikkachè tō ye' wā kawō tā' ká i' a nuì olo'yoie.

Etā ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

¹¹ —Be' e' kōka, be' ka'la kōka tā be' yúne u a.

¹² Bet tā ie' e' kéka, ika'la kéka, tā imía sulitane wörki. E' tō ie'pa kos tkiwéwā tā ie'pa tō Skëköl kíkékā tajè tā ichérakitō:

—Kë se' wā iyi wíse suule yës.

Jesús tō Leví kié ittökataie

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ E' ukuöki tā Jesús míane batsöri kkömik tā pē' e' dapa'wéka ie' ska' tā ie' tō ie'pa wöbla'weke. ¹⁴ Ie' domitkö tā ie' tō inuköl shtökwak Roma wökirpa a e' sué eköl tkër ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tō iché ia:

—Be' shkō ye' tā ye' ttökataie.

Etā ie' e' kéka tā imía Jesús tā.

¹⁵ E' ukuöki Jesús tso' chkök Leví u a. Pē' shkōke tsakië Jesús tā, e' kueki inuköl shtökwakpa ena pē' sulusipa skà tulturñak chkök ie' ena ittökatapa tā. ¹⁶ S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa dör fariseowakpa. Mik e'pa wele tō Jesús sué tō ichköke pē' esepa tā, etā ie'pa tō ichaké ittökatapa a:

—¿Iök a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa tā ena pē' sulusipa skà tā?

¹⁷ Jesús tō ittésé tā ichéitö iarak:

—Wépa kě kirirku' esepa kě k̄i s'kapeyökwak kiane, erë wépa kirirke esepa k̄i ikiane. Ye' kě dē'bitu wépa e' ttsō tō ie'pa serke yēsyesē esepa kiök. Ye' dē'bitu pē' sulusipa kiök.

Ï kuek̄i Jesús ttōkatapa kě batsōta'
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Etökicha ta Juan S'wöskuökwak ttōkatapa ena fariseowakpa tso' batsök, eta pē' welepa de Jesús ska' ta ichakérakitō ie' a:

—Juan S'wöskuökwak ttōkatapa ena fariseowakpa klépa batsöke. ¿Ï kuek̄i be' ttōkatapa kě batsō?

¹⁹ Jesús tō ie'pa iüté:

—Mik s'kiule ulabatsē kéwö tkö'uk, eta ¿wes ie'pa batsömi wēm ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Ie' tso'ia ie'pa ta, e' dalewa ie'pa kě batsöpa. ²⁰ Erë ikéwö dōraë eta ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

²¹ “Kě yi tō datsi' kēchke wöyuepawa datsi'tak pa'al̄i wa, datsi'tak pa'al̄i wöklōneka, e' tō datsi' kēchkela shukuëe ta ik̄i jchēe taië. ²² Nies kě yi tō vino pa'al̄i tepaka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kēchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitu, eta ikkuölit jchēemiitō. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kuek̄i vino pa'al̄i tekeka ikkuölit pa'al̄i a.”

Jesús ttōkatapa tō trigowö butsé eno diwö a
(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Etökicha ta eno diwö a, Jesús dami trigo shua ta ittōkatapa tō trigowö butsémi ishkōrami e' dalewa katē. ²⁴ Fariseowakpa tō ie' a ichaké:

—Sa' ttō ttsō, ¿i kuek̄i be' ttōkatapa tso' i kě kéwö ta' wē eno diwö a ese uk?

²⁵ Erë ie' iüté:

—Etökicha ká iaiäë mik David ena iklépa du' bli wä tã kě ie'pa wä ì dami ñè, etã ì o' ie' tã ç'e' kě aritsule a' wä Skëköl yëkküö kî? ²⁶ Mik Abiatar dör sacerdote kibi, e' kėwö ska' tã David dewä Skëköl wé a tã pan meule Skëköl a e' ñéitö tã ñies iméitö iklépa a ñè. Sacerdotepa ě a pan ese kėwö tã' ñè. Erë a' éna iane tã ì o' David tã e' kě dör suluë Skëköl wöa.

²⁷ Ie' tã ikí ché:

—Eno diwö meneat s'ditsö kimoie, erë s'ditsö kě yöne eno diwö ě batseitsök. ²⁸ E' kuëkî ye' dör S'ditsö Alã, e' wä kawö tã' ichoie tã ì dör buaë ö ì dör suluë wë eno diwö a.

3

Wëm ulà siulewã e' pakè

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Jesús skà dewane judiowak ñi dapa'wo wé a, tã eë wëm tkër eköl ulà etk siulewã. ² Ie'pa éna ie' kkatak ilè kî, e' kuëkî ie'pa tso' ie' weblök tã wëm ñe' bua'wèmine ie' tã eno diwö a. ³ Ie' tã iché wëm ulà siulewã e' a:

—Be' e' kókã tã be' e' duóser íe sulitane wöshaë.

⁴ Ie' tã ie'pa a iché:

—¿Ì kėwö tã' se' a wë eno diwö a: ì buaë ö ì suluë? ¿S'tsãtkök ö s'ttökwa?

Erë ie'pa siwa'bléwã ie' yöki. ⁵ Ie' tã ie'pa weblé kësik wa. Ie'pa er darërëe e' tã ie' eriawé. Ie' iché wëm a:

—Be' ulà shülöö.

Tã ie' ulà shulée tã ibuanene. ⁶ Etã fariseowakpa ponemi, e' bet tã ie'pa ñi dapa'wékã Herodes klépa tã ileritsök Jesús ttowaie.

Taië pë' tso' batsöri kkömik

⁷ Etä Jesús míä ittökäta pa tā batsöri kkömik tā taië Galilea wakpa míyal ie' tā. ⁸ Ñies pë' tso' taië ee datse Jerusalén ena Judea ká malepa a. Ñies ie'pa datse Idumea ena Jordán wishet ena ká wé Tiro ena Sidón ate ee. Ie'pa tö ì kos weke Jesús tö e' tté ttsë' e' kuëki ie'pa de iweblök. ⁹⁻¹⁰ S'kirirke taië bua'wétke Jesús tö, e' kuëki imalepa taië e' uyökeka ie' ki ikökwa. E' kuëki ie' tö iché ittökäta pa a tö kanö tsúbitü tértke dö' ie'pa tö ye' tuèwä darërë.

¹¹ Mik wépa a wimblupa sulusi tso' esepa tö ie' sué, etä ie'pa e' tulélur kuchë ki ie' wöa tā iarkerak:

—iBe' dör Skököl Alà!

¹² Erë ie' tö ie'pa a iché kësik wa:

—iKë ye' tté pparka!

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kí böl e'pa shushté

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ E' ukuökü tā Jesús míä kabata a. Etä wépa kiane ie' ki kiè, e'pa kiéitö tā ibiterak ie' ska'. ¹⁴ Ie' tö ie'pa shushté dabom eyök kí böl shkök ie' tā ena patkëmi ie' tté pakök. E'pa kiè mékãitö ittekölpa tsá. ¹⁵ Ie'pa a diché méitö aknama trë'ukyal. ¹⁶ Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè mékãitö Pedro; ¹⁷ Santiago ena iël Juan, e'pa dör Zebedeo aladulakölpa, e'pa kiè skà mékãitö Boanerges (kiè e' wà kiane chë “wépa dör wes alá es”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dör Alfeo alà; ena Tadeo, Simón Celote, ¹⁹ ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsa aishkuö tā ibolökpa a e'.

Jesús ena Beelzebú

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ E' ukuöki ta Jesús dewa u a ittökatapa ta. Eta taië pë' ñi dapa'wékane kë wa ie'pa chko ekkë.

²¹ Mik Jesús yamipa ekka wa ijchenewa tö wes ie' tso', eta ie'pa de itsukmi iyërke tö ie' alineka e' kueki.

²² Ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tö Jesús ché i' es: “Beelzebú dör bë e' tö wëm wí éna ká chöwéwa, e' diché wa ie' tö aknama trë'wekeyal.”

²³ Eta Jesús ikiéttsarak ta ikleítö iarak i' es: “¿Wes Satanás e' trë'ùshkarmi? ²⁴ S'serke ká etkë ki e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kë wöklör, e' ta ie'pa wákpa mir wa'k ëme. ²⁵ Ñies ñi yamipa e' kéka ñippök ñita, kë wöklör, e' ta ie'pa mir wa'k ëme. ²⁶ Es ñies Satanás klépa mú ñi blabatsélor ñippök ñita, e' ta idiché wöarwami ta ierdawarak.

²⁷ “Kë yi mi'pawa wëm diché taië ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tö iwák maùwa e' yöki. Es ëme íyi ekiblërmi.

²⁸ “Moki ye' tö a' a ichè tö ì sulu kos wambleke a' tö, ñies Skököl cheke a' tö sulu kos e' nuí olo'yèmiitö a' ki. ²⁹ Erë yi isie tö Wiköl Batse'r ché suluë, ese kë ki inuí olorpa, itso' iki kekraë.”

³⁰ Ie'pa iyë' tö wimblu sulusi tö ie' éna ká chöwéwa e' kueki Jesús tö e' ché ie'pa a.

Jesús mì ena iëlpa de iweblök

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ E' ukuöki ta Jesús mì ena iëlpa ena ikutapa e'pa debitu ie' yulök, erë ie'pa kë dë'wa weshke. Ie'pa tö ikiök patké. ³² Pë' tulus ie' pamik e'pa tö iché ia:

—Be' mì ena be' èlpa ena be' kutapa e'pa shkõ be' weblök.

³³ Ie' iüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' èlpa ena ye' kutapa?

³⁴⁻³⁵ Wépa tultur ie' pamik e' suéitõ èk tą ichéitõ:

—Yi isie tõ ì kiane Skèkõl k̄i ese wé, ese dör wés ye' èl ena ye' kutà ena ye' mì es. È' kuèk̄i ie'pa ikkèpa dör wés ye' mì ena ye' èlpa ena ye' kutapa es.

4

*Të kuatkõkwak tté
(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)*

¹ Etõkicha tą Jesús s'wõbla'wémítke batsõri kkõmik. Pè' dapane tajè ipamik, e' kuèk̄i ie' e' iéka kanò tkèrk̄i ts̄inet ese etõ a. Eè ie' e' tkésèr ie'pa wõbla'uk. Ie'pa kòs aṭe batsõri kkõmik ie' ttõ ttsök. ² Eè ie' tõ ttè tsàk̄iè kleé ie'pa a iwõbla'woie, e' et dör i' es: ³ “A' tõ ittsõ. Etõkicha tą wèm ekõl m̄ia të kuatkõk ppé ululu ème* ⁴ Mik ie' tso' iwõ ppök, età ditsõwõ wele anewa ñala ska' tą dù debit̄u tõ ikatéwa. ⁵ Ditsõwõ wele anewa áklo a wé íyök kè tą' tajè ese ska'. Íyök kè tą' tajè, e' kuèk̄i bet tą itskine. ⁶ Erè kè iwí kicha tą' tajè, e' kuèk̄i mik d̄iba anek̄a ik̄i, età isinewa. ⁷ Ditsõwõ wele anewa dika'chka sh̄uà. Dika'chka ena ditsõwõ talane ñita, erè dika'chka e' aléka ik̄i, kè wõne. ⁸ Erè ditsõwõ wele ane íyök bua'buà k̄i ese tskine talane wõne buaè. Wele wõne dõka dabom mañayök (30) elka elka, wele dabom teryök (60), wele cien eyök (100).”

* **4:3** të kuatkõk ppé ululu: Ie'pa wõblar të kuatkõk wõ ppélur të kòs e' k̄i.

⁹ Età ie' tō ie'pa a iché: “¡A' éna ye' ttō ttsak, e' ma ikukueblō bua'ie!”

*Ì kueki Jesús tō s'wöbla'weke kleaule
(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Mik Jesús atē dur ekōrla, etā ittōkatapa dabom eyök kī bōl ena iklépa welepa skà de ie' ska' ta ichakérakitō ia:

—Ttè wà kleébō, ¿ima e' wà dör?

¹¹ Ie' ie'pa iüté:

—“Ì blüie Skököl tso' e' tté blëulewā, e' kéwō me-neat a' a iwà jchenoie. Erè pé' tso' taië kē éna ye' tté klö'wak, esepa a ye' ikleeke ¹² as ie'pa tō iweblō je', erè kē ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tō ittso' je', erè kē ie'pa a iwà ar as kē ie'pa er mane'ù ta inuì kē olor ie'pa kī.”†

*Tè kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tō
(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)*

¹³ Età ie' tō ie'pa a iché: “Ttè kleéyō ñe' wà kē ane a' éna, e' ta ¿wes a' éna imalepa wà armi? ¹⁴ Wé tō ditsöwō kuatké, e' dör wé tō Skököl tté pakeke ese. ¹⁵ Pé' welepa tso' e'pa ta itkōmi wes ditsöwō arwa ñala kī es. Esepa tō Skököl tté ttsé erè bet Satanás de iska' ta Skököl tté yéttsa ier a. ¹⁶ Welepa skà ta itkōmi wes ditsöwō arwa áklo a es. Esepa tō Skököl tté ttsé ta iklö'wérakitō ttsé'ne buaë wa. ¹⁷ Erè ie'pa kē wì kicha ta' taië, e' kueki ie'pa tō iklö'wé ekuölö ë. Mik ie'pa weinemitke Skököl tté kueki, etā ie'pa anemine bet. ¹⁸ Welepa skà ta itkōmi wes ditsöwō arwa dika'chka shua es. Esepa tō Skököl tté ttsé, ¹⁹ erè ie'pa tō íyi tso' ká i' kī ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl kī ena ì

† 4:12 Isaías 6.9-10

skà tso' ká iki tò s'ttsë'weke buaë ese ki. Ese kos tò Skëköl ttè kui'wéwā ie'pa er a ta kē id'ettsā buaë wes ikiane es. ²⁰ Erë welepa skà ta itkōmi wes ditsōwō arwa íyök bua'buā kī es. Esepa tò Skëköl ttè ttsé ta iklō'wé ta iwà dettsā buaë wes ikiane es. Ie'pa dör wes íyi kuá wör buaë es. Wele wōne dōkā cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Bö'wö tté (Lucas 8.16-18)

²¹ Eta ie' tò iché iarak: “Kē yi tò bö'wö tskepaka ta ibléwāitō kalkuō dikīā ö ká' dikīā. E' skéie itkekekaitō kákke ká ñi'woie. ²² Es ñies kē ì ku' bléulewā kē jchenukwā aishkuō ta. Ese kos kkayërdaë. ²³ ¡Yi éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!”

²⁴⁻²⁵ Ñies ichéitō: “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a iki meraëyō as iéna iwà ar buaë. Erë yi kē e' yuak ye' ttè wa, ese yöki ì bikeitséitō tò ane ie' éna, ese kos yërdattsane. E' kueki ì cheke ye' tò a' a e' kukueblō. A' tò iwé es, e' ta a' éna iarimi buaë, ñies Skëköl tò a' kimeræ as iki ar a' éna.”

Íyi kuatké tté

²⁶ Ñies Jesús tò iché: “Í blúie Skëköl tso' e' ta itkōke wes itkō iyiwō kuatké wēm eköl tò ese ta es. Ie' tò ikuatké tē ki ²⁷ ta iméat bërë. Ká bit ekkē ie' kapökewā nañewe, ñiwe ta ie' tī'rke ta íyi kuatkéitō e' tskine, talane erë ie' kē éna iane tò wes itskine wes italane. ²⁸ Íyök è tò itskeke. Kewe ikua tskine, e' ukuöki ta iwörkuane, e' ukuöki ta iwōne. ²⁹ Mik ikéwō de shtë, eta wēm míā ishtökka.”

Mostaza wö tté
(*Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19*)

³⁰ Ñies Jesús tō iché: “Ì blúie Skéköl tso' ¿wes e' dör? ¿Ttè wé wa ye' tō ikleèmi? ³¹ E' dör wes mostaza wö tkèsö es. E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikia. ³² Erë mik ikuatkënewa, etä italar íyi kuá tsitsir ulitane tsata. E' ulà dökā wí'wíë, e' tsakā dù u yuöke.”

³³ Es Jesús tō ie'pa a ikleé taië wes ttè i' es dō wé ie'pa éna iane ekkë. ³⁴ Ie' kě wā ì pakane ie'pa a kě kleaule. Erë iwà kos pakekeneitō ittökatapa a bánet kě kleaule.

Siwā' taië e' wöklö'wé Jesús tō
(*Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25*)

³⁵ E' tsāli mik ká tuine, etä Jesús tō iché ittökatapa a:

—Mishka batsöri wishet.

³⁶ Pë' tso' taië e'pa méarakitō tā ie' iékarak kanò a Jesús tso' e' a tā imíyal. Kanò skà mirwā ie'pa tā tseë. ³⁷ E' bet tā siwā' bitsinekā taië tō di' uyéka taië e' tō kanò wà iekeka.

³⁸ Erë ie' kapöme'r kanò ñak a wökir kata kī, ee ittökatapa ie' tī'wéka tā iché ia:

—¡A s'wöbla'ukwak! ¿Se' duökelur e' kě kī be' tkine?

³⁹ Etä ie' e' kéka tō siwā' uñé tā iché di' a:

—¡Be' e' shtōwā bër!

Etä siwā' wöklöne di' wöklöne míane alamië.

⁴⁰ Etä ie' tō ittökatapa a iché:

—¿Ì kuekī a' suane sekkë? ¿Kam a' erblö ye' mik?

⁴¹ Ie'pa kī tkinewā taië tā ñni chakéka:

—¿Yi dör wëm wí? ¡E' ttö dalöieke siwā' tō di' tō!

5

*Wimblu sulusi trë'wéyal Jesús tö
(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)*

¹ Ie'pa demi batsöri wışhet ká kiè Gerasa* eë.
² Mik Jesús e' yéttsa kanò a, età wëm eköl a wimblu sulusi tso' e' yéttsa de Jesús ska'. ³ Wëm e' serke pö ké a. Kë imonukwa tabechka kichaie wa ì wa.
⁴ Tseë imonere iulà a ena iklö a tabechka kichaie wa erë ibatséloritö. Kë yi diché ta' wë' iwöklö'woie.
⁵ Ñië nañeë ie' shköke pö a ena kabata a arke tajë, ñies ie' e' shka'uke ák wa. ⁶ Erë mik ie' tö Jesús sué kamië, età ie' tunebitu e' tkéser kuchë kî Jesús wö shaë ⁷ ta ichétitö ia aneule:

—¡A Jesús, be' dör Skëköl dör íyi ulitane tsata e' Alà! ¿Iök be' de ye' tsiriuk? ¡Ye' kköchöke be' a Skëköl wörki tö kë ye' we'ikar!

⁸ Jesús tö ie' a ichétke: “¡A wimblu sulusi, wëm se öwa!” E' kueki ie' tö iché Jesús a es.

⁹ Età Jesús tö ie' a ichaké:

—¿¡ma be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Tajë Wakpa, sa' dör tajë e' kueki.

¹⁰ Età ikköchöke tajë Jesús a: “Kë sa' patkar kamië.” ¹¹ Eë tsinet kabata kuli' a tajë köchi iëter chkök. ¹² Età aknamapa kköché ie' a:

—Sa' patkömi köchi a. Kawö mú sa' a e' tiukwa ie'pa a.

¹³ Età ie' tö kawö mé iarak ta wimblupa sulusi e' yélur wëm e' a ta ie' tiéwarak köchi a. Köchi ekkëpa döka mil böyök ulatök (2.000). Età köchi poneka

* **5:1** Gerasa: Yëkkuö këchke wele tö ká e' kiè Gadara ö Gergasa. Mateo 8.28 saü.

tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta ee iduolur.

¹⁴ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi ta itté ppékarakitö ká e' wa'ñe a. Taië pë' de iweblök.

¹⁵ Mik ie'pa de Jesús ska' ta wëm a aknama bak e' suérakitö. E' tkër datsi' iéne éna ká anene buaë, e' tö ie'pa suawé. ¹⁶ Wépa tö i tka wëm a aknamapa bak e' ta ena köchi ta e' sué, e'pa tö ipakéne imalepa a. ¹⁷ Eta ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yöttsa ká i' a, be' yú bánet.”

¹⁸ Mik Jesús dene kanò a ta wëm a aknama bak, e' kköché ie' a: “Ye' shkakmi be' ta.” ¹⁹ Erë Jesús kë wa ikéwö mène ie' a. Ie' iché ia:

—Be' yúne be' u a be' yamipa ska'. Ì buaë wé Skéköl tö be' a ena wes ie' tö be' sué er siarë wa, e' kos pakö ie'pa a.

²⁰ Eta wëm mía ta i wé Jesús tö ie' a e' pakéitö ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kos tkinewa ittök.

Jesús tö Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl bua'wéneitö eköl

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹ Mik Jesús dene kanò kï batsöri iqshet, eta batsöri kkömik taië pë' e' dapa'wéka ie' ska'. ²² E' dalewa wëm debitu eköl kiè Jairo. E' dör judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir eköl. Mik ie' tö Jesús sué, eta ie' e' téwa wöwakköt Jesús wörki ²³ ta ikköché taië ie' a:

—Ye' alà busi duökewatke. Be' shkö ulà mukka iki as ibuarne ta iserne.

²⁴ Eta Jesús mía ie' ta. Taië pë' dami Jesús ta e' tërdami ie' mik. ²⁵ E' shua alaköl dami e' du'mi alakölpa duè wa e' kï duas de dabom eyök kï bök (12). ²⁶ Taië ie' weine s'kapeyökwakpa ulà a ena

ì kòs tso' ie' wà e' ewéwaitö yës ie'pa kî, erë kë ibuanene, e' skéie imir wa'k ëme. ²⁷⁻²⁸ Ie' wà Jesús tté ttsëule e' kuëkî ie' ibikeitsé: “Jesús datsi' bata ë kéwayö e' tã ye' buanene.” E' kuëkî ie' e' skéwà Jesús tsi kker pë' shuà tã idatsi' kéwaitö. ²⁹ E' bet tã ipé wöklöne tã ie' ittsé e' kî tō ibuanene. ³⁰ E' bet Jesús ittsé tō ilè tka ie' diché wa, e' kuëkî ie' tō pë' tso' ipamik e' kòs sué ëk tã ichakéitö ia:

—¿Yi tō ye' datsi' ké?

³¹ Ittökataka tō ie' a iché:

—¿Kë be' wà isune tō taië ie'pa tērdami be' mik? Tã wes be' tō ichaké: “¿Yi tō ye' ké?”

³² Erë ie' tō wépa tso' ipamik e'pa kî weblé ia isuöie tō yi ie' ké. ³³ Alaköl buanene e' painéka taië suane wa. Ì tka ie' tã e' ane ie' éna, e' kuëkî ie' debitü e' tkéwà kuchë kî Jesús wörki. Ì kòs tka ie' tã e' chékaia yësyesë. ³⁴ Etã Jesús ie' a iché:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' tō be' bua'wéne. Be' yúne bërë. Be' buanene.

³⁵ Ie' ttökeia alaköl tã e' dalewa wélepa bite Jairo u a e'pa wà ibiyö de Jairo a tã ichéitörak:

—Be' alà busila blënewatke. ¿Iök s'wöbla'ukwak tsiriwèiabö?

³⁶ Erë ì cheke ie'pa tō e' kë kî Jesús tkine. Ie' tō Jairo a iché:

—Kë be' tkinuk. Be' erblö ye' mik ë.

³⁷ E' ukuökî tã ie' mía Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago ël kiè Juan e'pa ë mí ie' wà, kë ie' wà yi skà mîne e' tã. ³⁸ Mik ie'pa demi Jairo u a, etã taië pë' dapaneka e' tröke iuke taië siarë.

³⁹ Jesús dewa weshké tã ichéitö ie'pa a:

—¿Ì tso' a' aláuk? ¿Ì kueki a' iuke? Busila kë du'wá, ikapöme'r ě.

⁴⁰ Etá ie'pa tō ie' wayué ena ijañeitsé, erë ie' tō ie'pa ké e' yökulur. Etá alá yě ena imì ena wépa de ie' tã, e'pa ě mí ie' wá e' tã úshu á wé alá nu me'rka eë. ⁴¹ Ie' tō iulà klö'wéwá tã ichéitō ia:

—Talíta kum. (ttè e' wà kiane chè: “A tayëla, ye' be' á ichè, be' e' kōka.”)

⁴² E' bet tã busila e' e' duéka shkë'ka tã ishkémi. E' tō ie'pa tkiwéwá taië. (Tayë e' kī duas tso' dabom eyök kī bök.) ⁴³ Erë Jesús tō ie'pa á iché: “Ì tka i' e' kë char yi á.” E' ukuöki tã ie' iché: “Alà sē tiö.”

6

Jesús dene Nazaret

(*Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30*)

¹ E' ukuöki tã Jesús e' yéttsá ká e' á míá ittökataka tã iwák ká á. ² Mik eno diwö de, etá ie' tō s'wöbla'wémítke judiowak ñi dapa'wo wé á. Taië pë' daparke eë. Mik ie'pa tō ie' ttō ttsé, etá itkirulune tã iñi chakérak:

—¿Wé ie' e' yué ttè taië wa? ¿Wes ie' ulà de ttè buaé iskië ese ska'? ¿Wes ì kë or yi á ese wéitö?

³ ¿Ie' kë dör kaltak kanéukwak bak kanëblök íerö e'? ¿Ie' kë dör María alá? ¿Ie' kë dör Santiago, José, Judas ena Simón e'pa ël? ¿Ñies ie' kutapa kë serku' se' shuá?

E' kueki kë ie'pa erblëne ie' mik. ⁴ Erë ie' tō iché iarak:

—Ká wa'ñe Skëköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kī ena iyamipa shuá ena iwák u á eë kë idalöiërta'.

⁵ Eë iekké tã ì kë or yi á ese kë one ie' wá. Ie' ulà méka welepa kirirke esepa kī tã ibuanerak, erë e'

kë dör tajë. ⁶ Ká e' wakpa kibiiepa kë erblëne ie' mik, e' tó ie' tkiwéwá.

Jesús tó ittökatapa patkëmi s'wöbla'uk
(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuökj tá Jesús míá ká tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wöbla'uk. ⁷ Ie' ttökatapa dabom eyök kǐ bōl e'pa kiéitō tá ipatkémirak bōl bōl. Ie' kawō mé iarāk wimblupa sulusi trë'woyal. ⁸ Ie' tó iché iarāk:

—Kë ì tsarmi, shko kéli e' ě tsúmi. Sku' kë tsarmi, chkö kë tsarmi, inukōl kë tsarmi. ⁹ Klökkuō ena datsi' iōmi, e' ě mik a' mi'mi, erë datsi' kǐ kë tsarmi.

¹⁰ Ñies ie' iché ia:

—Mik a' dewá u wele a, etá a' e' tsúat ee dō mik a' míyal ká bánet ekkë. ¹¹ Ká wele wakpa kë wá a' kinewá buaë ö kë kǐ a' kapaköke e' kiane ttsè, e' tá a' e' yólur ee tá kapō tso' a' klöttō mik e' ppōō. E' tó ie'pa a' ikkacheraë tó ie'pa dör Skëkōl bolōkpa.

¹² Etá ittökatapa míyal s'pattök i' es: “A' er mane'ú Skëkōl a.” ¹³ Ñies ie'pa tó aknama trë'wéyal tajë. Ñies tajë s'kirirke esepa kǐ ie'pa tó kiō té tá ibuanenerak.

Juan S'wöskuökwak kōtewá
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Etá Jesús tté buneká ká wa'ñe, e' kuëkj itté ttsé ñies blu' kiè Herodes e' tó. Welepa tó icheke:

—Jesús dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e', e' kuëkj ie' wá diché tso' ì kë or yi a' ese woie.

¹⁵ Welepa skà tó icheke:

—Ie' dör Skëkōl ttekōl bak kiè Elías e' shkenekane.

Welepa skà tó icheke:

—Skëkōl ttekōl idir wës Skëkōl ttekōlpa ia'chki es.

16 Erë ttè ekkè ttsé Herodes tō tā ichéitō:

—Ie' dör Juan kuli' tōkōk patkè' ye' tō e' shkenekane.

17 Herodes tō iché es ie' tō Juan S'wōskuōkwak klō'ukwā patkè' wōtèwā s'wōto wé ā Herodías kuēki. Herodías dör Herodes èl kiè Felipe e' alaköl, erë Herodes sene'wā ie' tā. 18 Erë Juan tō iyè' Herodes ā: “Kè be' kawō tā' senuk be' èl alaköl tā. E' wa be' tso' ttè dalöiëno dalöseukwā.”

19-20 E' kuēki Herodías ulunekā Juan ki tā ie' ki ikiane ttèwā. Erë Herodes wā ijcher tō Juan dör wēm yēsēsè ena batse'r ese, e' dalöiekeitō tajè, e' kuēki ikkō'nekeitō. Ie' tō Juan kapakōke e' ttseke er bua' wa, erë kè iéna iāne ì wèmiitō. Ie' tō Juan dalöieke es, e' kuēki Herodías kè ā wēs Juan or. 21 Erë mik Herodes tō iduéswo kéwō tkō'weke, etā Herodías isué wēs iulā dōmi Juan ska'. Herodes tō ikuēblupa ena iñippōkwakpa wōkirpa ena wépa dalöiërta' tajè serke Galilea esepa kiéttsā ikéwō tkō'uk. 22 Mik ie'pa tso' ikéwō tkō'uk, etā Herodías alā busi dewā tā iklóté ie'pa wörki. E' wër buaè Herodes ena imalepa tso' chkök ie' tā, e'pa wa, tā ie' iché tayè busi ā:

—Ì kiane be' ki e' kiō ye' ā tā ye' tō be' ā imeraè.

23 Etā ie' tō iché iā ttè mokì wa Skèköl wörki sulitane kukua:

—Ì kōs kièbö ña, e' mekeyō be' ā. Ká kōs wōkirie ye' tso', e' kiō ña tā e' merayō be' ā shūshāè.

24 Etā tayè busi míā, tā imì chakéitō:

—¿Ì kièyō?

Tā imì iüté:

—Juan S'wōskuōkwak wōkir kiō iā.

25 Ie' míāne bet blu' tkër eē tā iché iā:

—Ye' kj ikiane tō írō Juan S'wōskuōkwak wōkir tsúbitu ña kulē' a iwà kkachōie tō moki ittēwarakitō.

²⁶ Etā blu' erianekā taiē, erē ie' tō ittē métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuēkī kē ie' a ionuk wēs.

²⁷ E' kuēkī bet ie' tō ñippōkwak patkēmi ekōl Juan wōkir tsuk. Etā ñippōkwak míā s'wōto wé a tā Juan kuli' téē, ²⁸ tā iwōkir tsébitu kulē' a méitō tayē busi a, tā tayē busi tō imé imì a.

²⁹ Mik Juan ttōkatapa wā ijchēnewā tā ie'pa deb-itū inú kōkkā tsémi wōtēwā.

Pē' dōkā mil skeyök e'pa tié Jesús tō

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Mik Jesús ttekōlpa tsá e'pa dene ie' ska', etā ì kōs wé ie'pa tō ena ì kōs wa ie'pa s'wōbla'wé e' pakérakitō ie' a. ³¹ Pē' datse taiē míyal iské datsene kē wa ie'pa chkoia ekkē, e' kuēkī ie' iché ittōkatapa a:

—Mishka enuk bánet wé kē yi ku' ese ska'. ³² Etā ie'pa míyal bánet kanò kj wé kē yi serku' ese ska'.

³³ Erē ie'pa míyal e' sué pē' tō taiē ñies pē' tō isuéwā tō ie'pa e' idir. Etā pē' kōs serke eē e'pa míyal tuneule ipanuk wé ie'pa irirke eē demi kewe.

³⁴ Mik Jesús e' yéttsā kanò a, etā pē' tso' taiē ipanuk e' suéitō. Ie'pa wēr ie' wa wēs obeja kē kō'nukwak tā es, e' kuēkī ie'pa suéitō er siarē wa. Etā ie' e' kēkā ie'pa wōbla'uk ttē kuā'kī kuā'kī taiē wa. ³⁵ Ká detke tsálij tā, ittōkatapa de ie' ska' tā ichérakitō ie' a:

—Ká de tsálij, kē yi serku' íe. ³⁶ Ie'pa yuōmi as ie'pa mi' pē' serke tsinet ena ká tso' tsinet ese ska' ilè tauk ñè.

³⁷ Erē ie' tō ie'pa iuté:

—Ie'pa tiõ a' tö.

Ie'pa iiüté:

—¿Be' k̄i kiane tö sa' mi' chkè taṽk ie'pa tioie?
Chkè ekkè tuõie inuköl kiane s'kaneblömi dö ká
cien böyök e' ské ekkè.

³⁸ Ie' tö ie'pa ā ichaké:

—¿Kos a' wā pan tso'? A' yú iweblök.

Ie'pa dare iweblök tā ichéitö iā:

—Pan tso' skel ena nima bötö.

³⁹ Etā ie' tö iché ie'pa ā:

—Pè' kos kö e' tulöks̄er ta'tsi k̄i erule erule.

⁴⁰ Etā pè' e' tulés̄er cien eyök, welepa e' tulés̄er
dabom skeyök. ⁴¹ E' ukuök̄i tā ie' tö pan skel ena
nima bötö e' klò'wé tā iká sué ká jai ā tā wéstela
chéitö Skéköl ā. E' ukuök̄i tā ie' tö pan ena nima
blaté tā iméitö ittök̄atapa ā as ie'pa tö iwatiõ pè' kos
ā. ⁴² Ie'pa ulitane chké de wè'. ⁴³ Pan ena nima
bata āte e' shtérakitö iène dökā kköla dabom eyök k̄i
böc. ⁴⁴ Wèpa kèchkepa chké esepa dökā mil skeyök
(5.000).

Jesús shké di' k̄i

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ E' ukuök̄i tā Jesús tö iché ittök̄atapa ā: “A' e' iõka
kanò ā, a' yúshkatke ye' yök̄i kewe batsöri w̄ishet
Betsaida kker.” Ie' tö iché pè' malepa ā: “A' yú a'
u ā.” ⁴⁶ E' ukuök̄i tā ie' míā kabata ā ttök S'yé tā.
⁴⁷ Ká tuine tā kanò demi batsöri shushäe. Ie' e'
tséat ekörla ká sí k̄i. ⁴⁸ Ie' tö isué tö ie'pa kaneblöke
darèrè kanò patkoie siwā' bitsirke ie'pa kke wöiā
e' kuëk̄i. Ká ñirketke tā ie' míā ie'pa ska' shkõrami
di' k̄i. Ie' tkökemitke tsinet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰ Erè
mik ie'pa isué tö ie' shkõdatsē di' k̄i, etā ie'pa

ibikeitsé tö wimblu idir, e' tö ie'pa tkiwéwā taië ta ianekarak. Erë bet tā ie' iché ie'pa a:

—¡A' er kuú! ¡Kë a suanuk! Ye' idir.

⁵¹ Etā ie' e' iéka kanò a tā siwā' wöklöne. Ie'pa tkirulune taië iweblök. ⁵² Ie'pa er dör daloie, e' kueki Jesús tö pè' taië dè' pan skel ë wa, e' wà kë dè'wā ie'pa er a. E' kueki ie'pa tkirulune taië ekkë.

*Jesús tö s'kirirke bua'wé Genesaret
(Mateo 14.34-36)*

⁵³ Itkattsarak batsöri wishet demirak Genesaret tā ee kanò muéwarakitö. ⁵⁴ Ie'pa e' yélur kanò a tā e' wöshā tā pè' tö Jesús suéwā tö ie' idir. ⁵⁵ Etā itunerak ká e' wa'ñe ibiyö chök. Mik pè' tö ittsé, etā ie'pa tö s'kirirke tsémi wé ittsérakitö tö Jesús tso' ee. ⁵⁶ Ká wa'ñe wé ie' mir, wé s'tso' taië ö bërëbërë, etā pè' tö s'kirikepa tulekeser ñalā shäë tā ikköchökerak ie' a tö ie'pa a idatsi' bata ë mú kèwā. S'kirirke kos tö iké, esepa buanene.

7

*Ì tö se' ia'wèmi ñáie
(Mateo 15.1-20)*

¹ Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa datse Jerusalén e'pa debitu Jesús ska'. ² Mik ie'pa tö isué tö Jesús ttökatapa welepa chköke ulà kë paköule, etā e' ki ie'pa tö icheke suluë. ³ (Fariseowakpa ena judiowak malepa kos tö ie'pa yépa bak e' ser klö'wé darërë. E' kueki kë ichkötā'rak kë ulà paköule wes ie'pa a imeneat es. ⁴ Mik ie'pa dare chkewö taük, etā kë ichkötā'wa kam iulā pakör e' yöki. Es ie'pa wā íyi ese skà tso' taië dalöiëno. Ñies tkā', kulë', ù, ká' ekkëpa

kos pakueke ie'pa tö.) ⁵ E' kueki fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús a ichaké:

—¿Ì kueki be' ttökatapa kë tö se' yépa bak e' ser e' ttè dalöiè? ¿Iók ichkörak ñá ulé wa?

⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—Buaë Isaías tö a' e' ð sulu e'pa yé' mik ie' tö iyé': 'Skököl tö iché: Pë' ikképa tö ye' dalöiè kkö ë wa, erè ie'pa er tso' kamië ye' yöki.

⁷ È ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno
ë.*

Es Isaías tö iyé'at.

⁸ A' tö Skököl ttè watéttsa s'ditsö ser e' ttè dalöioie.

⁹ Ñies ie' iché iarak:

—Skököl ttè dalöiëno e' méat a' tö bánet a' wákpa ser e' ttè dalöioie. ¹⁰ Moisés tö iyé': 'A' yé ena a' mi e'pa dalöiö.† Ñies ie' tö iyé'at: 'Yi tö iyé ö imì ché suluë ese wák wömerdattsa ttèwa.‡ ¹¹ Erè a' icheke tö se' a iyërmi s'yé a ö s'mì a i' es: 'Ì kos tso' ye' wa, e' dör corbán' (e' wà kiane ché tö imeulettsa Skököl a§). E' kueki kë ye' a a' kimenuk ì wa. ¹² Ñies a' tö icheke tö yi isie e' ché, ese kë kawötaiä iyé ö imì kimuk. ¹³ Es a' wákpa ser e' ttè wa a' tö s'yueke, e' iuté wa a' tö Skököl ttè dalöiëno e' dalösewekewa. Ì sulu ese skà wambleke a' tö taië.

¹⁴ E' ukuöki ta ie' tö pë' tso' eë e'pa kié ta ie' iché iarak:

—A' ulitane tö ye' ttö ttsö, iwà anú a' éna. ¹⁵⁻¹⁶ Ì ñeke a' tö e' kë tö a' ia'wépa ñáie Skököl wöa. Erè

* **7:7** Isaías 29.13 † **7:10** Éxodo 21.17 ‡ **7:10** Levítico 20.9

§ **7:11** meuletke Skököl a: Ie'pa tö iché es, erè ie'pa ulá a itso'ia e' wakanewèmi ie'pa tö wës ie'pa ki ikiane es.

ì sulu wambleke a' tò tskirke a' er a ese je' tò a' ia'weraë ñáie.*

¹⁷ Mik ie' tò pè' méat dewa weshke, eta ittökatapa tò ì kleé ie' tò e' wà chaké ie' a. ¹⁸ Ie' tò ie'pa iuté:

—¿Ñies a' kë éna iwà ane? ¿A' kë éna iane tò ì kos ñekewasö e' kë tò s'ia'wepa ñáie? ¹⁹ Ì kos ñekewasö e' kë mi'ku'wà s'er a, e' mi'kewa s'ñawi a e' ukuöki ta iwekettsasö. E' kueki e' kë tò s'ia'wepa ñáie.

(Ttè e' wa ie' ki ikiane chè tò chkè ulitane dör batse'r.) ²⁰ Ñies ichéitö:

—Ì sulu wambleke a' tò tskirke a' er a ese je' tò a' ia'weraë ñáie. ²¹ Ì sulu bikeitseke a' tò, trè, akblè, s'ttèwa, ²² senewabak dalösewèwa, o'ka íyi kkeché, ì kos sulu wablè, s'malepa wöyüè, s'malepa wörieikè, ukyène, ñi chè suluè, e' ttsèka, ì kos dör yèsyèsè ese watèttsa, ²³ íyi ese kos tskirke a' er a e' tò a' ia'weraë ñáie.

*Tayë eköl kë dör judiowak e' erblé Jesús mik
(Mateo 15.21-28)*

²⁴ E' ukuöki ta Jesús mía ká kiè Tiro e' kker. Ee ie' e' tséat yile ska'. Ie' kë ki ikiane tò yi wa ijcherwa tò ie' tso' ee; erè kë ie' a e' blène. ²⁵ E' bet busila eköl a wimblu sulusi tso', e' mì wa ijchenewa ta imía ta ie' tkéwa kuché ki ie' wörki. ²⁶ Alaköl e' kë dör judiowak, e' dör ká kiè Sirofénicia e' wak. Eta ikköché ie' wöa:

—Aknama tso' ye' alà busi a e' trè'úshkar.

²⁷ Erè ie' tò iché ia:

—Kë idör buaë ala'rla chkè yèttsa mè chichi a. E' kueki as ye' ala'r chkö kewe.

* **7:15-16** Yëkuö këchke wele versículo 16 kí kuötkéka, e' tò ichè: ¡A' éna ye' ttö tsak, e'ma ikukuebló bua'ie!

28 Erë tayë tö ie' iuté:

—A kəkəpa, e' yēne; erë s'ala'r chköke e' kamule darke iski ese ñeke chichi tö.

29 Jesús tö ie' a iché:

—Buaë be' iuté, e' kuəkī be' yüne bërë. Aknama trēneshkartke be' alà busila a.

30 Mik alaköl e' demine u a, etā ilà busila kuéitō ka' kī. Aknama kē ku'ia ie' a.

Wēm eköl kukuō kē wattsēr e' bua'wé Jesús tö

31 Jesús e' yéttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsöri Decápolis kker. 32 Ee pē' wā wēm debitu eköl ie' ska' e' kē kukuō wattsēr ena kē tto buaë. Ie'pa tö ikié Jesús a: “be' ulà múka iki as ibuarne.”

33 Jesús wā imítser bānet wé kē yi ku' ee, tā iulatska tiéwā wēm kirirke e' kukuök bök a tā iwiri wa iku' kéwā. 34 E' ukuökī tā ká suéitō ká jaì a, isiwā' tkéka tā ichéitō wēm a:

“¡Efatá!” (e' wā kiane chē ie'pa ttō wa: “¡Kukuō shubunú!”)

35 E' bet tā wēm kukuō ena ittō buanene tā ittéka buaë. 36 Jesús tö iché iarak tö kē ichar yi a. Erë kos e' ché ie' tö ie'pa a, e' tsata ie'pa tö ikí chekeia.

37 Ie'pa tkirulune taië iweblök, tā ichérakitō, “¡I kos weke ie' tö buaë dö s'kukuō kē wattsēr ese bua'wéitō tā iwattsēne buaë, ñies s'me' bua'wéitō tā ittékane buaë!”

8

Pē' dōka mil tkëyök e'pa tié Jesús tö (Mateo 15.32-39)

1 Etökicha tā pē' e' dapa'wéne taië Jesús ska', e'pa kē wā i ku' ñè. Tā ie' tö ittōkatapa kié tā ichéitō ie'pa a:

2 —Siarë ye' wa pë' ikkëpa wër. Ie'pa tso' ye' ta e' kî ká de mañatk ta kě ie'pa wa ì ku' ñè. ³ Welepa datse kamië. E' kuëki dö' ye' tō ipatkéminerak u a kě chkaule ta isiwa'arwamirak ñala kî.

⁴ Eta ittōkatapa ie' iüté:

—Erë çì wa se' tō ie'pa tiëmi ká i'se a wé kě yi serku' ee?

⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—çKos a' wa pan tso'?

Ie'pa iüté,

—Kul (7).

⁶ Eta ie' tō pë' ké e' tulökser iski ta pan kul klö'wéitō ta wéstela chéitō Skëköl a ta iblatéitō mé ittōkatapa a watië pë' a, eta es ie'pa tō iwé. ⁷ Ñies nima tsitsirla tso'rak iwa elkela e' kî wéstela chéitō Skëköl a ta ittōkatapa patkéitō iwatiök. ⁸ Pë' ulitane chké de wë' ta chké bata ate e' shtérakitō iëne dōka kkō kul. ⁹ Ichkérak e'pa dōka mil tkëyök (4.000) ulatök. E' ukuökî ta Jesús tō ie'pa yuémine ¹⁰ ta ie' e' iéka kanò a ittōkatapa ta míyal ká kiè Dalmanuta ee.

Fariseowakpa tō ì kě or yi a ese uk ké suè

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Fariseowakpa debitū Jesús ska' ta ittémirak ie' ta kësik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuëki ie'pa tō ie' a ikié tō ì kě or yi a ese wéitō iwà kkachoië tō mokî ie' patkë'bitū Skëköl tō. ¹² Jesús siwa' tkéka iskië ta ichéitō:

—çÌ kuëki ì kě or yi a ese kieke a' tō iwà kkachoië tō yi dör ye'? Mokî yō a' a ichè tō ese kě kkayërpa a' a.

¹³ Eta ie' tō ie'pa méat ta ie' e' iékane kanò a ta imía batsöri wišet.

*Fariseowakpa pan wölöwoka e' pake
(Mateo 16.5-12)*

¹⁴ Eta Jesús ttökatapa éna ilè chowa tsèmi ñè. Pan etkè mírak iwà e' ta kanò a. ¹⁵ Jesús iché iarak:

—¡A' tso' wösh wa! A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka e' yöki. Ñies a' e' kkö'nú Herodes pan wölöwoka e' yöki.

¹⁶ Ittökatapa iché ñi a:

—¡Kè se' wà ì ta' ñè! ¹⁷ Jesús wà ijchenewa, ta ie' iché iarak:

—¿Ì kueki a' tso' ichök ñi a tö a' kè wà ì ta' ñè? ¿Kam a' éna iwà ar? ¿Kam a' wà iwà jcherwà? ¿A' er darère dö ekkè? ¹⁸ A' wöbla ta' ¿e' kè wawër? A' kukuöña ta' ¿e' kè wattsër? ¿A' kè éna ianeia? ¹⁹ Mik ye' tö pan skel wadè' wëpa doka mil skeyök (5.000) ekkè a, eta ¿kkö bik ibata kit a' tö?

Ie'pa iiüté:

—Dabom eyök ki bök (12).

²⁰ —Ñies mik ye' tö pan kul (7) wadè' wëpa doka mil tkëyök (4.000) ekkè a, eta ¿kkö bik wà ië' a' tö ibata wa?

Ie'pa iiüté:

—Kul (7).

²¹ Eta ie' iché iarak:

—¿Kam a' éna iwà ar?

S'wöbla kè wawër eköl e' bua'wéne Jesús tö

²² E' ukuöki ta idemirak Betsaida ta wëm wöbla kè wawër ese debitu eköl pè' wà Jesús a ta ikköchökerak ie' a tö ikö ulà wa aş ibuarne. ²³ Eta ie' tö iklö'wëwà iulà a ta iyéttsaitö bánet. Eë ie' tö iwöbla bök nuwéka wiri wa ta iulà méka iki ta ichakéitö, “¿Be' wöbla wawëne?” ²⁴ Eta wëm tö ká weblé ta iché:

—Pè' suekeyö erë ye' wa iwër wësua kal shköke suë.

²⁵ Etä Jesús ulà mékane iwöbla kī tā wēm tō ká sué krereë tā iwöbla wawënene buaë. Íyi ulitane suéitō buaë. ²⁶ Etä Jesús tō ipatkémine iu a tā iché ia:

—Kë be' mi'ktkō pē' shūa.

Pedro tō iché tō Jesús dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ E' ukuökī tā Jesús ena ittökātapa míyal ká tso' tseë atē Cesarea Filipino e' a. Ñalā kī Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿Iima pē' tō ichè, ye' dör yi?

²⁸ Ie'pa iiüté:

—Welepa tō icheke tō be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skëköl tteköl bak kië Elías shkenekane e'. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skëköl ttekölpa skà bak e' wele.

²⁹ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erë ¿iima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tō iiüté:

—Be' dör wé pairine'bitū idi' wa sa' blúie e'.

³⁰ Erë Jesús kë wā ie'pa kàne yi dör ie', e' chök yi a.

Jesús e' biyö ché tō itterawa

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesús tō ie'pa a itsá ché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaë tajë. Judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wökirpa ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō ye' waterattsā. Ye' tterawa, erë e' kī ká de mañat etä ye' shkerdakane.

³² Ttè e' chéitö ie'pa a wöshak. Erë Pedro tö ie' kiémi bánet ta iuñémiitö. ³³ Erë Jesús e' wötrée ta ittökatapa weblé krereë ta Pedro uñéitö i' es:

—¡A Satanás, be' yúshka bánet ye' yökí! Be' kë tö íyi suè wës Skéköl tö isueke es; be' tö isueke wës s'ditsö tö isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuökí ta ie' tö ittökatapa ena pë' malepa kié e' ska' ta ichéitö:

—Yi e' tsatkak ittèwà yökí, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsa ttèwà ye' dalèrmik ena ye' ttè buaë e' dalèrmik, ese ulà a idöraë. E' kueki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' ki. E' skéie ie' kawöta e' chök dö ittèwà wötèulewà krus mik ekkë. Es ie' kawöta shkök ye' itökí. ³⁶ Íyi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë e' kë dë' a' ulà a, e' ta e' dör ÷ie bua' a' a? ³⁷ Sene michoë kë patorpa i wa. ³⁸ Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' Yé olo ta', ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa ta, eta wépa jaëne ye' ki pë' sulusipa kë tö Skéköl dalöie wës trër wakpa kë tö imaso dalöie es esepa wörki, esepa ki ye' jaërdaë ñies.

9

¹ Ñies ie' tö iché ie'pa a:

—Mokí ye' tö a' a ichè tö a' tso' íe, e' welepa tö ì blúie Skéköl tso' e' kéwö de diché ta', e' sueraë kam iblèrulur e' yökí.

*Jesús tö ilo taië e' kkaché ittökatapa a
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)*

² Ká teröl ukuökí ta Jesús mía ká bata kakkëë e' ki. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwà e' ta. Eta eë ie'pa wö shaë ie' manenettsa mía kuá'ki. ³ Ie' datsi' manenettsa mía dalölöë saruruë, kë yi a ká

wa'ñe datsi' sunuk as idöttsa saruruë es. ⁴ Etä ie'pa tö Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë kiè Elías ena Moisés e'pa sué kapakök Jesús ta. ⁵⁻⁶ Ie'pa tkinewa tajë. Pedro kë éna ì añaia chë, e' kueki ichéitö Jesús a:

—¡A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' ie! Sú sa' tö úla yuëka mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷ Etä mochka tö ie'pa kitéwa ta e' shua ie'pa tö ttö ttsé tö ichè: “Se dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' ttö ttsö.” ⁸ E' bet ta ie'pa ká sué ipamik ta ie'pa isué tö kë yi ku'ia, Jesús ë dur ie'pa ta.

⁹ Ie'pa datskene wöwa'k ta Jesús tö ie'pa a ichè:

—Ì sué a' tö e' kë pakar yi a dö mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwa shkenekane e' ukuöki.

¹⁰ E' kueki ie'pa tté iwakpa ë ñi ta. Erë ie'pa ñi chaköke: “Ie' ttéwa shkenekane çima e' wà dör?”

¹¹ Ie'pa tö Jesús a ichaké:

—¿Ì kueki s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö icheke tö Elías kawötä dökne kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki?

¹² Ie' iütérak:

—E' yëne tö Elías datse kewe. Ie' tö ì kos kaneweketke kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki. Erë çì kueki Skëköl yëkuö tö ichè tö S'ditsö Alà, e' weirdaë ena iwatërdattsä? ¹³ Ye' tö a' a ichè tö Elías dë'bak, etä ie'pa tö iwe'ik siarë wes ie'pa ki ikiane es. E' bak wes ie' tté tso' kitule Skëköl yëkuö ki es.

*Kabëla eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)*

¹⁴ Mik idenerak wé ittökatapa malepa tso' ee, etä ie'pa isué tö tajë pé' tso' ipamik. Ñies isuéitörak tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa ñi iütöke

ie'pa ta. ¹⁵ Mik pē' tō Jesús sué, eta iwö krarulune ta itunemirak ishke'uk. ¹⁶ Ie' tō ichaké ittökatapa a:

—¿I k̄i a' ñi iutöke?

¹⁷ Wēm eköl tō iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, ie ye' wā ye' aladulaköl deb-itu be' a. Wimblu sulusi tso' ia e' kuek̄i kē itto.

¹⁸ Kā wa'ñe wé ie' tso' eē wimblu tō ie' éna ká chöwekewa ta ikéure iski ta shuya deka ikkō a, ikā blarke ñi mik ena ikranewa. Be' ttökatapa a ikiéyö tō wimblu e' trē'úshkar erē kē ie'pa a ione.

¹⁹ Jesús tō iiuté:

—¡A pē' kē erblōta' Skököl mik! ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tō a' dalē'ttsemirö? Kabēla ñe' tsúbitu ña.

²⁰ Eta ie'pa wā kabēla mítser Jesús ska'. Erē mik wimblu sulusi ñe' tō Jesús sué ta kabēla painuwékaitö taië anerö iski e' tréka burup burup ta ikkō a shuya deka. ²¹ Jesús tō kabēla yé a ichaké:

—¿Mik i' wamblēnemi ie' ta?

Iyé tō iuté:

—Mik ie' iā tsirlala e'tami. ²² Taië wimblu tō ie' ma'wé ttēwa. Mikle ta iuyéwaitö bö' a ö di' a ittowaie. Sa' saú er siarē wa. Ilè ormi be' a, e'ma sa' kimú.

²³ Jesús tō iiuté:

—¿Wes bö ibikeitsēmi tō ye' kē a ionuk? Yi erblöke Skököl mik, jese a i kos ormi!

²⁴ Eta kabēla yé tō iché aneule:

—Ye' erblöke Skököl mik. ¡Ye' kimú k̄i erblök imik!

²⁵ Mik Jesús tō isué tō taië pē' daparke, eta wimblu sulusi uñéitö i' es:

—A wimblu, kabëla i' tteke be' tō kukuō kē watsēr, kē tto. Ye' tō be' ké e' yōttsa kabëla i' a. Kē be' e' tiukwane ie' a.

²⁶ Wimblu aneka ta kabëla skà éna ká chōwéwaneitō. E' ukuōki ie' e' yéttsa ta kabëla atē wes s'duowa es. E' kuēki pē' taiē tō ichè tō mokī iduowa. ²⁷ Erē Jesús tō iklō'wéwa iulà a ta ikimé e' kōkka ta ie' e' kéka.

²⁸ E' ukuōki ta Jesús dewa weshke ta ittōkatapa tō ie' a ichaké bānet.

—¿I kuēki sa' kē a wimblu e' trēneshkar?

²⁹ Ie' tō ie'pa iūtē:

—Wimblu sulusi ese trēoshkarmi ikiē S'yé a e' ě wa*

Jesús skà e' biyō ché tō itterawa

(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)

³⁰⁻³¹ Jesús ena ittōkatapa e' yéttsa ee tkami Galilea. Ie' tso' ie'pa wōbla'uk, e' kuēki ie' kē ki ikiane tō wé ie'pa tso' e' jcherwa yi wa. Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' dōr S'ditsō Alà, e' wōmerdattsa pē' ulà a ta ye' tterawarakitō. Erē e' ki ká de mañat ta ye' shkerdakane.

³² Erē ì ché ie' tō, e' wà kē ane ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakōk.

Yi dōr ibua'ie Skēkōl wōa

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

³³ E' ukuōki ie'pa demi Cafarnaúm. Mik ie'pa dewa weshke, etā Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿I ki a' ñi iūtōro ñalā ki?

* **9:29** ikiē S'yé a e' ě wa: Yēkkuō kēchke wele tō ikī kuōtkéka i' es: ena batsè wa.

³⁴ Erë ñala k_i ie'pa ñi iutöro tö wé dör ibua'ie imalepa tsata, e' kueki ie'pa siwa'bléwa. ³⁵ Eta Jesús e' tkéser ta ie'pa dabom eyök k_i böi e'pa kiéitö ta ichéitö ia:

—Yi k_i ikiane tö idö ibua'ie imalepa tsata, e' ta ese kawöta e' wöökwa imalepa dikia ikanè mésoie ikimoie.

³⁶ E' ukuöki ta alala duéseritö eköl ie'pa shushäe ta ikékaitö ulà a ta ichéitö iarak:

³⁷ —Yi tö alala i'se kiéwa ye' ttö wa, ese tö ye' wák kiéwa. Es ñies yi tö ye' kiéwa, ese kë wa ye' ë kinewa, yi tö ye' patkë'bitu, e' kiéwaitö ñies.

*Yi kë ku' ñippök se' ta ese tso' buaë se' ta
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)*

³⁸ Juan tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wëm sué sa' tö eköl, e' tö aknama trëwéyal be' ttö wa. Erë ie' kë ku' se' ta, e' kueki sa' tö iché ia tö kë iwaria.

³⁹⁻⁴⁰ Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö i kë or yi a ese wé ye' ttö wa, ese kë a ye' yënu suluë. Yi kë ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kueki kë iwöklö'war. ⁴¹ Yi isie tö di' kakla ë mé a' a yè, ye' dör Cristo e' icha a' dör e' kueki, mok_i ye' tö a' a ichè tö ese a iské patordaë buaë.

*A' tso' wösh wa i tö s'ké i sulu wamblök ese yöki
(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)*

⁴² “Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, ese eköl ké i sulu wamblök, esepa weirdaë taië shutë tkökä ak wawoie muéwa ikuli' a batrèemi dayë a e' tsata. ⁴³⁻⁴⁴ A' ulà tö a' ké i sulu wamblök, e' ta itöö. A' döwa sene micho a ulà etkë, e' dör buaë. E' skéie a' döwa bö' ké a ulà bötkë e' dör suluë. Eë bö' kë wöitta'wa.

45-46 A' klõ tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta itöö. A' döwa sene micho a klõ etkë, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwa bö' ké a klõ bötkë e' dör suluë. ⁴⁷ A' wöbla tö a' ké ì sulu wamblök, e' ta iyöttsa. A' döwa ì blúie Skëköl tso' e' a wöbla ek ë, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwa bö' ké a wöbla böké e' dör suluë. ⁴⁸ E' ké a öña tö s'kateke kekraë kë duötawä, ñies bö' wöñarke kë wöittawä.

⁴⁹ “S'weir e' dör s'paiklè wës iyiwak jchè ña'wè mè Skëköl a ese paiklè dayë wa es. ⁵⁰ Dayë dör buaë, erë kë ikke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiane. Kë a' tö dayë kke chöukwa a' er a. A' senú bërë ñita.”

10

Se' ñi öwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Jesús e' yéttsa Cafarnaúm mía Judea ta itkattsa Jordán a wishet. Ee pè' e' dapa'wéne ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'wémítke wës ie' wöblar es. ² Eta fariseowakpa welepa de ie' ska' ta ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wëpa a kawö ta' itayë owa ö au?

³ Ie' tö ie'pa iüté:

—¿Ì uk Moisés tö a' ka' ttè dalöiëno kî?

⁴ Ie'pa tö ie'pa iüté:

—Moisés tö ikéwö me' se' a ñi owa yëkkuö muk s'tayë a ta itrë'ukshkar.

⁵ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' er darërë, e' kueki Moisés tö ttè e' me'at a' a es. ⁶ Erë mik ká i' yöne, eta kë idir es. Itso' kitule i' es: ‘Skëköl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁷ E' kueki wëpa kë serpaia iyé ena imì e'pa dapömik ta iserdawä alaköl ta. ⁸ Ie'pa böi serdaë ñita ta ie'pa

mía wēs wák eköl ě es.* Es ikiteat, e' kueki ie'pa kē ià bōl, ie'pa yöne wēs wák eköl ě es. ⁹ E' kueki wēpa batséwa Skéköl tō esepa kē batsökök yi tō.

¹⁰ Mik ie'pa dene wēshkē, etā ittōkatapa tō ie' ichaké ttē e' ki. ¹¹ Ie' tō ie'pa iūté:

—Wēm tō itayē éwa, ese tō alaköl ské tséwane, e' tā e' wa ie' tō isenewabak kewe e' dalösewéwa. ¹² Nies tayē tō iwēm éwa, ese tō wēm ské tséwane, e' tā e' wa ie' tō isenewabak kewe e' dalösewéwa.

Jesús tō ikié S'yě a ala'rla ki

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Etā pē' wā ala'rla debitu as Jesús ulà mùka iki. Erē ittōkatapa tō pē' e'pa uñélor. ¹⁴ Mik e' suéitō tā ilunekā tā ichéitō ie'pa a:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wēs ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kueki kē iwöklö'wariā. ¹⁵ Moki ye' tō ichè tō yi kē e' wöōwa wēs alala es ì blúie Skéköl tso' e' kiowa, ese kē döpawa.

¹⁶ Etā ie' tō ala'rla paklö'wéwa tā iulà méka iki tā ier buaë ché ia.

Inuköl blu' eköl e' tō Jesús a ichaké

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Mik Jesús shkémítke, etā wēm debitu eköl tuneule, e' tkérö kuchē ki ie' wörki, tā ie' a ichakéitō:

—A s'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿ì wēmi ye' tō as sene michoë dö ye' ulà a?

¹⁸ Ie' tō iūté:

—¿Ì kueki be' tō ye' kié buaë? Skéköl eköl ě dör buaë. ¹⁹ Ie' ttē dalöiëno e' jcher be' wā: 'Kē a' kawō tā' s'ttökwa, kē a' kawō tā' s'senewabak

* **10:8** Génesis 2.24

dalöseukwā, kě a' kawō tā' akblök, kě a' kawō tā' s'kkatök kachè wa, kě a' kawō tā' s'kitō'uk, a'yě ena a' mī e'pa dalöiö.'†

20 Wēm ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ttè e' kōs dalöië'bitū ye' tō ye' ià duladula e'tami.

21 Jesús ie' sué er bua' wa tā ichéitō:

—Íyi etkě kianeia be' a wè, e' dör i': Be' yú tā i tso' be' wā, e' wataúttsa seraa tā iské múttsa s'siarēpa a. E' ukuöki tā be' shkō ye' tā ye' ttökataie. Es tā íyi buaë taië dōraë be' ulà a ká jaì a.

22 Ie' dör inuköl blu' taië, e' kueki mik e' ttséitō, etā iwō éwa iski tā imía eriane taië.

23 Jesús tō ká sué ipamik tā ichéitō ittökātapa a:

—iInuköl blúpa a darërëë idir dökwa i blúie Skëköl tso' e' a!

24 Ttè e' tō ittökātapa tkiwéwā, erë ie' tō ie'pa a iská chéne:

—iA ala'r, darërëë idir dökwa i blúie Skëköl tso' e' a! 25 Inuköl blu'pa a dökwa i blúie Skëköl tso' e' a, e' dör darërëë tkōkā kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsāta.

26 Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa kí tkinewā taië tā ie'pa ñi chaké:

—E' dör es, e'ma çyi tsātkërmi?

27 Ie'pa webléitō tā ichéitō:

—E' kě onuk s'ditsō a wēs, erë kě dör es Skëköl a, ie' a íyi ulitane ormi.

28 Pedro tō ie' a ichémi:

—Sa' tō íyi ulitane me'at tā sa' bite be' tā.

29 Jesús iiüté:

† 10:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

—Mok̄i ye' t̄o a' a ichè t̄o yi t̄o iu ö iëlpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká méat ye' dalèrmik ena ye' tté buaè dalèrmik, ³⁰ e' ta ká i' k̄i ese ulà a iské dōrane taiè dōka u cien eyök. Es ñies iëlpa ö ikutapa ö imì ö iyé ö ila'r ö iká ese dōraè iulà a dōka cien eyök. Erè ñies iweirdaè siarè ye' tté buaè kuēki. Erè aishkuö ta sene michoè dōraè iulà a. ³¹ Erè i' ñe ta s'tso' taiè keweie esepa dōraè bataie, ena s'tso' bataie i' ñe ta esepa dōraè keweie.

*Jesús skà e' biyö chéne tō itterawa
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)*

³² Eta ie'pa mirka ñala k̄i micho Jerusalén. Jesús shkōrami ittōkatapa yöki kewe. Ittōkatapa mir tkir-ulewa ena pè' mir ie'pa itōki e'pa suane. Ie' ttōkatapa dabom eyök k̄i bōl, e'pa kiémiiitō bānet ta ì tkōraè ie' ta e' pakémiiitō ie'pa a. Ichéitō: ³³ “Se' mirka Jerusalén i', eta ee ye' dōr S'ditsö Alà, e' merdattsā sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalöiēno wa wakpa ulà a. Ie'pa tō ye' kichateraè ta ye' wōmerattsā pè' kē dōr judiowak esepa ulà a ttèwa. ³⁴ Ye' wayueraè ie'pa tō, iwiri tuōraè ye' k̄i, ye' pperarakitō, ena ye' tterawarakitō; erè e' k̄i ká de mañat eta ye' shkerdakane.”

*Santiago ena Juan tō kawö kié Jesús a
(Mateo 20.20-28)*

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dōr Zebedeo ala'r e'pa dewa Jesús o'mik ta ichéitō ia:

—A s'wōbla'ukwak, sa' k̄i ikiane tō ì kieke sa' tō be' a e' mú sa' a.

³⁶ Ie' tō ichakérak:

—¿Ì kiane a' k̄i?

³⁷ Ie'pa tō iiuté:

—Mik be' tkënekā s'blúie olo ta' taië, eta kawö mú sa' a e' tkökser be' o'mik, eköl be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklī'kka s'wëttsuk be' ta.

³⁸ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kē wā ijcher ì kiök a' tso'. ¿Íyi yeraë ye' tö bacha'bachaë, e' yarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wēs ye' weirdaë es?

³⁹ Ie'pa tö iiüté:

—Tö, sa' dirmi.

Ie' tö iché ia:

—Ye' tkā wā yeraë a' tö. A' weirdaë wēs ye' es.

⁴⁰ Erë e' tkökser ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklī'kka, e' kē kēwö menuk ye' a. E' tso'tke klöule yi a imeke esepa a.

⁴¹ Mik ttè e' ttséwā ittökātapa malepa dōkā dabom eyök (10) e'pa tö, eta ie'pa ulunekā Santiago ena Juan kī. ⁴² Erë ie' tö ie'pa kié seraā tā ichéitō:

—A' wā ijcher tö pē' kē tö Skëköl dalöië, esepa wökirpa qos e' alökekā ie'pa kī kekraë, ñies iblúpa tö ie'pa patkeke kēsik wa. ⁴³ Erë a' kē kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wökirie, ese kawötā e' wöökwa s'malepa dikīā diöshēt ikanè mésoie.

⁴⁴ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie s'malepa tsatā, ese kawötā e' muktsā s'malepa a kanè mésoie. ⁴⁵ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kē dē'bitū as yi tö ye' kimù, ye' dē'bitū s'kimuk ena e' muktsā ttèwā s'tso' taië e' nuì skéie. E' kuëkī a' kawötā e' wöökwa s'malepa kanè mésoie.

Bartimeo bua'wéne Jesús tö

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yökettSATke ittökātapa tā ena pē' dami taië itökī e'pa tā, eta eē wēm eköl siarë tkër ñalā ska'. E' dör inuköl

ƙak ƙiökƙwak ƙiè Bartimeo dör Timeo alà, e' wöbla ƙè wawër. ⁴⁷ Mik ie' ittse tö Jesús Nazaret wak damitkö, etä ie' iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saú er siarè wa!

⁴⁸ Taiè pè' tö ie' uñeke as isiwà'blöwà, erè ie' ƙi arkeka:

—¡A David aleri, ye' saú er siarè wa!

⁴⁹ Etä Jesús e' dués er ta ichéitö:

—Ie' ƙiöttsa.

Etä wëm wöbla ƙè wawër, e' ƙiéttsa ie'pa tö ta ichérakitö ia:

—Be' er kuú. Be' e' ƙöka. Ie' tso' be' ƙiök.

⁵⁰ Etä wëm tö ipaio ƙikke yéttsa ppéumi ta ie' e' ƙéka bet dewa Jesús ska'. ⁵¹ Ta Jesús tö ie' a ichaké:

—¿I kiane be' ƙi tö ye' tö iwè be' a?

Ta ie' tö iiüté:

—A s'wöbla'ukwak, ye' ƙi ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁵² Jesús tö iché ia:

—Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.

E' wöshà ta ie' wöbla buanene ta imía Jesús ta ñala wa.

11

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa dökemitke Betfagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo ƙébata kuli a ta eè ie' tö ittökatapa ƙié böl ² ta ichéitö iarak:

—A' yú wì u wëne eruleè eè. Mik a' demi eè, e' bet ta burro pupula moulewà kueraè a' tö etö ƙè ƙi yi e' tkëuleka ese. E' wötsöo ta itsúbitu ña. ³ Yile

tö a' a ichakeke: '¿Ì uk a' tso'?', e' ta iiutö: 'Skëkëpa kî ikiane', e' wa ie' tö imène.

⁴ Etä ie'pa míyal tö burro ñe' kué, motër ukkö a ñala shaë. Iwötsée ie'pa tö tsëmi.

⁵ Etä welepa iëter ee e' tö ichakérak:

—¿Ì uk a' tso'? ¿Ie a' tö burro se wötsée?

⁶ Ittökatapa tö iiuté wes Jesús tö iché ia es ta ie'pa tö iébitu. ⁷ E' ukuöki ittökatapa wa burro bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikke méka burro kî ta Jesús e' tkéka iki. ⁸ Tajé pé' tö ipaio kikke shuélor ñala kî, iskà tö kal kö të'lor kañika tsëmi ese shuélor ñala kî Jesús ñalé tsöie.

⁹ Pé' mirwa keweie Jesús yöki ñies itöki, e'pa ulitane arke tajë:

—¡Skëköl kîkökasö! Yi datse ie' ttö wa, ayëcha buaë e'. ¹⁰ E' datse s'wëttsukne s'blúie wes se' yé David bak es. Ayëcha buaë ie'. ¡Skëköl tso' ká jai a e' kîkökasö!*

¹¹ Jesús dewa Jerusalén ta imía dewa Skëköl wé a. Ie' tö iyi weblé sëraa. Ká tuirketke, e' kuekî imía Betania ittökatapa dabom eyök kî böl, e'pa ta.

Jesús tö higowö yulé

(Mateo 21.18-19)

¹² Bule es ta mik ie'pa e' yélur Betania, etä Jesús dué bli wa. ¹³ Kamië ie' tö higuera klö sué kö arwa buaë. Ie' mía iweblök tö iwö ta'. Erë kë ie' wa iwö kune. Kam iwö kéwö döwa, e' kuekî ikö ë arwa tajë.

¹⁴ Ie' tö iché higo klö a:

—¡Kë yi tö be' wö katepaia!

E' ttsé ittökatapa tö.

* **11:10** Salmo 118.25-26

*Jesús tō Skëköl wé batse'wé**(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)*

¹⁵ Ie'pa demi Jerusalén ta Jesús dewa Skëköl wé a. Ee ie' e' kékā wépa tso' íyi taúk ena íyi wataúk e'pa trè'úkyal. Inuköl mane'úkwakpa† mesa trélurkaitō. Nies nuböl wataúkwakpa kula' trélurkaitō. ¹⁶ Nies ie' kē tō yi a kawō mè íyi tsuktō Skëköl wé shua. ¹⁷ Eta ie' tō s'wöbla'wémitke ta ichéitō:

—Skëköl tō iyē'at iyëkkuö ki: 'Ye' u kirdaë tto ye' ta wé ká ulitane wakpa a, ‡ erē a' tō iia'wéka akblo wéie.

¹⁸ Mik e' ttsé sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'úk ttè dalöiëno wa wakpa tō, eta ie'pa ileritsémi Jesús ttowaie. Ie' tō s'wöbla'wéke e' tō pē' kos tkiwéwa, e' kueki judiowak wökirpa suane iyöki. ¹⁹ Erē mik ká tuine, eta ie' e' yéttsa Jerusalén ittökatapa ta.

*Higo klō sinewa**(Mateo 21.20-22)*

²⁰ Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klō o'mik, eta ie'pa tō isué tō isinewa dō iwí kicha ē. ²¹ Eta ì bak e' anewa Pedro éna, e' kueki ie' tō Jesús a iché:

—A S'wöbla'úkwak, isaú higuera klō wayē'abō e' sinewa.

²² Jesús iiuté:

—A' erblō Skëköl mik. ²³ Mokí ye' tō a' a iché tō yi tō iché kabata wì a: 'jBe' e' sköttsa íe anúwa dayē a!' ta iklō'wéitō mokí kē ibikeitsekā bötböt tō ì chéitō e' wà tkōraë, e' ta es iwà tkōraë. ²⁴ E' kueki ye' tō a'

† **11:15** inuköl mane'úk: Judiowak a inuköl tso' wakanewè Skëköl wé ē a, e' tuékene ie'pa tō inuköl èse wa. ‡ **11:17** Isaías 56.7

a ichè tò iklö'ú tò ì kié a' tò Skëköl a e' wà detke a' ulà a, età iwà döraë. ²⁵⁻²⁶ Ñies mik a' tso' ikiök ie' a, età ilè ttè tso' a' wà yile k_i, ese nuí olo'yö iki as S'yé tso' ká jai a e' tò a' icha olo'yö a' k_i ñies.

¿Yi tò kawö mè Jesús a?

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ E' ukuöki ta ie'pa dene Jerusalén. Jesús shködur Skëköl wé a. Età sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa e'pa de ie' ska' ²⁸ ta ichaké ia:

—¿Yi ttö wa be' tò íyi ikkë weke? ¿Yi tò e' kéwö mé be' a?

²⁹ Ie' tò iüté:

—Ñies ye' tò a' a ilè chakeke, e' iüté a' tò, e' ta ye' tò a' a icheke tò yi tò ikéwö me' ye' a. ³⁰ ¿Yi tò Juan patkë' s'wöskuök? ¿Skëköl tso' ká jai a e' ö s'ditsö? Ye' iütö.

³¹ Ie'pa ñi iütémi ta ichekerakitö: “Sö ichèmi tò Skëköl tò ipatkë'bitu, e' ta ie' tò se' a ichèmi: ‘¿Ì kuëki a' kè wa ie' ttè klöone?’ ” ³² Pè' ulitane tò iklö'wé tò Juan dör Skëköl tteköl chökle, e' kuëki ie'pa suane pè' yöki. E' kuëki ie'pa tò icheke ñi a: ‘Kè se' a iyënuke tò s'ditsö tò ie' patkë!’. ³³ E' kuëki ie'pa tò iüté:

—Kè sa' wà ijcher.

Ie' tò ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kè tò a' a ichepa tò yi tò ye' a kawö mé íyi ikkë woie.

12

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Jesús tō ttè kleé ie'pa a i' es: “Wēm eköl tō uva kuatké tajē tā ikkōiéwaitō buaē, kauk biéitō uva diō tuoie. Nies úla yuéitō kakkēē uva kkō'noie. E' ukuōkī tā ie' tō ipeitéat wēpa wēlepa a as ie'pa tō ipataū ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuōkī tā ie' mīa ká bánet. ² Mik uva wöline tso'tke wē'iaē shtè, etā ie' tō ikanè méso patkēmi eköl ie' icha tsuk. ³ Erē ie'pa tō ikanè méso klō'wéwā ppé tajē patkémine ulā wōchka. ⁴ Etā kanè wák tō ikanè méso skà patkémine eköl, erē e' shkā'wé ie'pa tō iwökir kī tā iché suluē. ⁵ E' ukuōkī tā eköl skà patkémine ie' tō tā e' ttéwā ie'pa tō. E' ukuōkī ikanè mésopa skà patkēmiitō tajē, erē ie'pa tō wēlepa ppélor wēlepa ttélur.

⁶ “Bata ekkē tā iateia eköl ě. E' dör iwák alà, e' dalēr tajē ie' éna. E' patkēmiitō tā ie' ibikeitsè: ‘Ye' alà idir, e' kuēkī ie'pa tō idalöieraē.’ ⁷ Erē ie'pa tō iché ñi a: ‘Ká i' atdaē ie' wì ulà a. Ittōwasö, es ká i' dōraē se' ulà a.’ ⁸ E' kuēkī ie'pa tō iklō'wéwā ttéwā tā inú kéumi ie'pa tō uva ké a bánet.”

⁹ Etā Jesús tō ie'pa a chaké:

—¿Ima a' ibikeitsè? ¿Ì weraē kanè wák tō? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur tā uva kané meraneitō pē' kua'kī a.

¹⁰ Ye' tté tso' kitule Skököl yēkkuō kī, ¿e' kē sune a' wā? E' tō ichè:

‘Ák watéttsa u yuökwakpa tō e' yönene ák bua'buaiē.

¹¹ E' kaneō' Skököl tō,

tā e' tō s'ttsē'wēke buaē, s'tkinewā iweblök.*
Es Skököl yēkkuō tō ichè.

* **12:11** Salmo 118.22-23

¹² Ie'pa tö isuéwä tö kleè e' wa Jesús tö ie'pa ché, e' kueki ie'pa éna iklö'wakwä. Erë ie'pa suane pè' yöki, e' kueki ie'pa tö iméat tä iponemi.

S'wökirpa patauk, e' tté
(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ E' ukuöki tä ie'pa tö fariseowakpa welepa ena Herodes klépa welepa patkémi Jesús ska'. Ie'pa ki ikiane tö ie' tö ilè ché ikkatoie. ¹⁴ Ie'pa demi ie' ska' tä ichéraitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wä ijcher tö kekraë be' ttö mokí. Be' tö sulitane sueke ñikkëë. Ima pè' tö be' cheke e' kë ki be' tkine. E' kueki be' tö s'wöbla'weke yösyësë Skëköl ñalé tté wa. Ichö sa' a, Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaë ö kë idör buaë?

¹⁵ Erë ie' tö isuéwä tö ie'pa e' öke er sulu wa, e' kueki ie' tö iché iarak:

—¿I kueki a' tso' ye' ma'uk tsaiè? Inuköl wöshki tsúbitü ña et suè.

¹⁶ Etä ie'pa tö inuköl wöshki tsémi ie' a et tä ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

¹⁷ Etä ie' tö iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a, tä kos Skëköl icha ese mú ie' a.

Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwä.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?
(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Etä saduceowakpa welepa de Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowä e' kë shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

19 —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè dalöiëno kitat yëkkuö k_i e' tö ichè i' es: Wëm blënewa kë alà ate, e' ta ie' ël kawöta ischö tsukwa as ilà kōka iël blënewa, e' a. 20 Etökicha wëpa bak döka kul ñi ëlpa, ikibi alaköl tséwa, erë iblënewa kë alà ate. 21 Ie' itök_i iël tö ischö tséwa, erë e' ñies blënewa kë alà ate. E' sù iwamblëne iël ta 22 ena imalepa ta. Ie'pa kul blërulune kë alà ate alaköl e' ta. Bata ekkë ta ñies alaköl e' blënewa. 23 Wëpa kul e' bak alaköl eköl ë ta. Mik s'duowa e' shkenekane, eta ¿wëne dömi ie' wëm chök_ie?

24 Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kë wa Skëköl yëkkuö suule, ñies ie' diché kë jcher a' wa, e' kuek_i a' wöa ká chowa. 25 Mik s'duolur e' shkenekane, eta wëpa ena alakölpä kë serpawaiä ñita. E'pa míyal wës Skëköl biyöchökwakpa tso' ká jaì a' kë sërta'wa ñita es. 26 ¿A' k_i kiane jcheno tö mok_i s'duowa e'pa shkerdakane? Skëköl ut Moisés ta kal tsir wöñarke bö'ie, e' shua, ¿e' pakè kë aritsule a' wa Moisés yëkkuö k_i? E' kèwö ska' ta Skëköl tö iyè': 'Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.'† 27 E' wà kiane chè tö ie' kë dör s'duowa, e'pa Këköl. ¡Ie' dör s'ttsè'ka, e'pa Këköl! Taië a' wöa ká chowa.

¿Skëköl ttè dalöiëno e' isie dör ibua'ie?

(Mateo 22.23-40)

28 Eta s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa dur eköl ie'pa tso' ñi iütök e' ttsök. Ie' tö ittsé tö Jesús tö ie'pa iüté buaë, e' kuek_i ie' ichaké ia:

† 12:26 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik ttè e' yè' Skëköl tö Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërulunbak ká iaiaë. Wës ie' tö ichè, e' wà kiane chè tö ie'pa tso' ttsè'ka Skëköl ta. Éxodo 3.6 saú.

—Skëköl ttè dalöiëno, ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

²⁹ Ie' iüté:

—Skëköl ttè dalöiëno kibiie imalè tsata e' dör i': 'A Israel aleripa, a' tó ittsó. Këkë dör se' Këköl, e' è dör Skëköl. ³⁰ E' dalëritsó a' er kōs wa ena a' wák kōs wa ena a' erbikè kōs wa ena a' diché kōs wa.' ³¹ E' itōki e' dör i': 'A' malepa dalëritsó wēs a' wákpa e' dalër es.' Kë ttè ta' dalöiëno tkōka ttè böt e' tsata.

³² Eta' s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tó iché ia:

—A s'wöbla'uk, be' iüté buaë. Ì ché be' tó e' dör moki. Skëköl dör eköl ème. Kë e' skà ta.

³³ Ñies s'kawōta ie' dalëritsök se' er kōs wa ena se' kabikeitsó kōs wa, ena se' diché kōs wa, ñies s'kawōta s'malepa dalëritsök wēs se' wák e' dalër es. E' wésó, e' ta' e' dör buaë se' a tkōka iyiwak jchëule ña'wè wa'ñe ena iyiwak jchëule skà mèsó Skëköl a' e' kōs tsata.

³⁴ Mik ie' isué tó s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tó ie' iüté buaë yësyësë, eta' ie' tó iché ia:

—Ì blúie Skëköl tso' e' o'mik tsinet be' tso'.

Eta' kë yi kësik dè'kaia ie' a' ì skà chakök.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Jesús tso' ie'pa wöbla'uk Skëköl wé a' ta' ie'pa a' ichakéitö:

—¿Wēs s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tó ichëmi tó wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ³⁶ Erë David wák tó iyè' Wiköl Batse'r wa i' es:

'Skëköl tó ichè ye' Këköl a':

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno taië,

dō mik ye' tō be' bolökpa mērö be' klō dikiā etā. †
 37 Wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' dör David aleri,
 e' tā ŷwes e' kiëmi David tō ie' Këköl?

Etā pē' tso' taië, e'pa tō Jesús ttō ttseke er bua' wa.

*Jesús tō s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté
 (Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)*

38 Jesús tō s'wöbla'weke e' shuā ie' tō iché: “A'
 e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yöki.
 Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsië ese mik wé pē'
 tso' taië ese ska' as pē' tō ie'pa shke'ù wes këképa
 dalöiërta' taië es. 39 Nies se' ñi dapa'wo wé a ena
 wé ie'pa kawö tkö'wekerakitö, ese ska' kula' tso'
 këképa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tō e'
 tkoie. 40 Ie'pa tō alakölpä schö u yetä'ttsā iulà a,
 etā ittökerak S'yé tā braraë sulitane wöwa idikiñoie
 tō ie'pa dör pē' buaë yësyësë. Ie'pa weirdaë siarë
 s'malepa tsata.”

*Alaköl siarë tō inuköl mé Skököl a
 (Lucas 21.1-4)*

41 Etökicha tā Jesús tkër kalkuö tso' inuköl ioie mè
 Skököl a e' wöshā pē' tso' inuköl iök kalkuö a e' sauk.
 Inuköl blúpa tso' taië esepa tō inuköl ieke taië. 42 E'
 wöshā tā alaköl siarë dör schö debitū eköl, e' tō
 inuköl wöshkila yöule cobre wa tuë tottöla ese iéwa
 böt kalkuö ek a. 43 Jesús tō ittökatapa kié tā ichéitö
 ia:

—Moki ye' tō a' a ichè tō alaköl siarëla dör schö
 wí tō inuköl iéwa kibiie imalepa tō iié kōs e' tsatā.
 44 Ie'pa ulitane tō inuköl kuö atē ese ié, erë ie' siarë,
 e' tō ie' wā itso' sēnoie e' kōs méttsā. E' kueki ye' tō
 ie' ché es.

† 12:36 Salmo 110.1

13

*Jesús tō iché tō Skéköl wé olordawa
(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Mik Jesús e' yéttsa Skéköl wé a, etā ittökata eköl tō iché ie' a:

—¡A s'wöbla'uk, isaú! U bua'buäe yöule ák bua'buäala wa.

² Ie' iüté:

—U kōs tso' bua'buäe sué a' tō ie, e' olordawa seraä, iékwö ë kë atpa ñi bata ki.

*¿Ì wa sō isuèmi tō ká i' erkewatke?
(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)*

³ E' ukuöki ta ie'pa míyal kabata kiè Olivo tkërka Skéköl wé wöshaë ee. Jesús e' tkésër ta Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tō ie' a ichaké bánet: ⁴ “Ichö sa' a: ¿mik íyi ekkë wamblërmi? ¿Ì wa sō isuèmi tō iwamblërketke?”

⁵⁻⁶ Ie' iüté: “Tajë pë' datse e' chök tō ie'pa dör ye'. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e’, ta pë' kiterarakitö tajë. E' kueki a' tso' wösh wa as kë yi tō a' kitö'ù.

⁷ “Mik a' tō ibiyö ttsé tō ká tajë wakpa ñippöke tajë wì a dià a, etā e' kë tō a' tkiuk. E' wake' tköraë, erë ká i' erwami e' kianeia. ⁸ Ká kuä'ki kuä'ki wakpa ñippöraë ñita. Ñies í tō ká wötì'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tō tajë. Íyi ekkë dör erpa s'tsá weirketke kam ye' döne e' yöki ese. E' dör wes alaköl alà kirketke ta ikirirke es.

⁹ “A' e' kkö'nú. A' merdattsä s'shulökwakpa a ta a' burdaë siarë judiowak ñi dapa'wo wé a. Ie'pa tō a' keraë e' duöksër shulè s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' tté kueki. Es a' tō ye' tté pakeraë ie'pa a.

¹⁰ Erë kam ká i' erwa e' yöki ye' tté buaë e' kawöta pakè ká ulitane wakpa a. ¹¹ Mik a' menettsa ttè shulökwakpa a, eta kë a' tkinuk ima a' e' tsatkömi. Mik e' kèwö de, eta kë a' ttöpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttöraë a' wa. E' kueki ttè eraë Skéköl tö a' a chë e' chö. ¹² Eta welepa tö iël wömerattsä ttèwa, iyë tö ilà wömerattsä, ñies ala'r e' kōrakā iyë ena imì kkatök as ittōwa. ¹³ Sulitane tö a' sueraë suluë ye' ttè kueki. Erë yi e' tkéwa darërëë dōka bata ekkë, esepa tsatkërdaë.

¹⁴ “Íyi sulusi tö ì dör batse'r ia'wè ñáie e' tkërdaka wé kë ikawöta tkëka ee* (yi tso' yëkuö i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tö, eta wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a. ¹⁵ Yi tso' u bata ki ese kë dōkwane weshke iíyi yöktsa, itköshkarmi. ¹⁶ Ñies yi tso' kaneblök kañika ese kë dōkwane weshke idatsi' yöktsa. ¹⁷ E' kèwö ska' ta alakölpā alà kurketke ena alakölpā tsu' muke ilà a iwëstela ina esepa ta! ¹⁸⁻¹⁹ S'ditsö weirdaë taië shute kos kë s'we'ikule ekkë mik ká yö' Skéköl tö dö ikkë ta, ñies kos kë s'weirpa aishkuö ta ekkë. E' kueki ikiö Skéköl a as kë e' wamblër a' ta yuëdiö késka'. ²⁰ E' kèwö kë wööpawa Skéköl tö, e'ma kë yi isie atukia ttsë'ka. Erë e' kèwö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalërmik.

²¹⁻²² “Kachökwakpa e' kōrakā e' chök tö ie'pa dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ö ie'pa dör Skéköl tteköl wele. E'pa tö ì kë or yi a ese weraë s'kitö'woie tö ie'pa ttè dör mokie. Dö wépa shukit Skéköl tö, esepa kitö'wëmi e' mú kitërmi e'ma. E' kueki yile tö iché a' a: 'Isaú, wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

* **13:14** Íyi sulusi...tkëka ee: Mateo 24.15 saú.

dur ie', ö 'Isaú, idur wie', e' ta kě a' tö iklò'war. ²³ ja' tso' erki! Íyi ekkè biyö chétkeyö a' a keweie.

Jesús dörane olo ta' taië

(Mateo 24.29-35,42,44; Lucas 21.25-36)

²⁴ “Erè s'weine e' kéwö tka, eta diwö wötuirdawa, ñies si'wö kě wõnarpaia. ²⁵ Bëkwö darolordaë ena ì kos tso' ká jaì a e' wötirdaë. ²⁶ Eta ye' dör S'ditsö Alà, e' datsè mò a diché ta' taië olo ta' taië, e' wèrdaë. ²⁷ Skèkòl biyöchökwakpa patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsiní ìme. Ie'pa tö iyuleraë ká wa'ñe dö wé ká i' bata erkerö eë ena wé ká jaì bata erkerö eë.

²⁸ “A' e' wöbla'ú ttè ikkè wa iwà saú higo klö wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, eta a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. ²⁹ Es ñies mik a' tö isué tö íyi ekkè wamblërke, eta a' wa ijchenú tö ye' datskene, e' diwö dewatke tsinet. ³⁰ Mokì ye' tö a' a' ichè tö íyi ekkè wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³¹ Kashuk ena ká i' erdawa, erè ye' ttè michoë e' kě erpawa yës.

³² “Erè e' kéwö e' diwö kě jcher yi wa. Skèkòl biyöchökwakpa tso' ká jaì a, e'pa kě wa ijcher, ñies ye' dör Skèkòl Alà e' kě wa ijcher. S'yé è wa ijcher.

³³ “A' kě wa ijcher wekkè ta idiwö de, e' kuèki a' tso' erki, a' senú wösh wa. ³⁴ E' dör wes wém eköl mi'kea kamiè ká kua'ki a es. Ie' tö iché ikanè mésopa a: 'U kkö'nú ña.' Eta kanè tuléatitö ie'pa bik ekkè a. Ie' tö iché ie' ká wékkö kkö'nukwak a: 'Be' tso' wösh wa.' ³⁵ Es ñies a' tso' erki. A' kě wa ijcher mik ye' dör wes u wák es e' dotkene. Ye' dömibitü ká tuinetke ekkè alè, ká shaböts alè, dakro ane ekkè alè ö ká ñine alè ta. ³⁶ A' tso' wösh wa dö'

a' kuèwayö kapè a. ³⁷ Ttè chéyö a' a, e' chekeyö sulitane a: ¡A' tso' wösh wa!"

14

*Judiowak wökirpa tö Jesús aleritsé klö'wèwa
(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)*

¹ Ká böt è kianeia Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwö tkö'woie. Nies e' kèwö ska' ta Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö tkö'weke judiowak tö. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöieno wa wakpa tö Jesús aleritsé kitö'wè iklö'wowa ttèwa. ² Ie'pa welepa tö iché:

—Kë sö wamblö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö a as pè' kë shutirka. E' kueki ie'pa éna iklö'wakwa ikité wa.

*Jesús klö ki kiö masmas téka alaköl eköl tö
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)*

³ Jesús minea Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. Ie' tkëria mesa ki, e' dalewa alaköl debitu eköl e' wa kiö masmas kiè nardo ese chökke tuè darëre, ese debitu. Kiö e' ukkuö yöule ak kiè alabastro e' wa. Kiö ukkuö kuli' péwaitö ta itéka Jesús wökir ki. ⁴ Welepa uluneka ie' ki ta iñi a ichérak:

—¿Ì kueki alaköl tö kiö we'ikéwa? ⁵ Ituè darëre dökä s'kanëblö duas ek ské ekké. Iwatormittsa s'siarëpa kimoie.

Etä suluë ie'pa tö alaköl e' paké.

⁶ Erë Jesús tö iché:

—Imúat bëre. ¿Ì kueki a' itsiriweke? Ýyi buaë kanewé ie' tö ye' a. ⁷ S'siarëpa tso' kekraë a' shua, etä e'pa kimèmi a' tö mik a' ki ikiane e' ta. Erë ye' kë ku' kekraë a' ta. ⁸ Ie' tö iwé ye' a kos ie' a ior ekké.

Ie' kiö té ye' k̄i ye' kanéwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki. ⁹ Moki ye' tō a' a' ichè tō ká wa'ñe wé Skèköl ttè buaë pakarke ee ipakardaë ñies tō ie' tō ì buaë o' ye' a. Es e' kè chōpawa yi éna.

Judas tō Jesús wöméttsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Jesús ttōkatapa dabom eyök k̄i böi, e' eköl dör Judas Iscariote, e' mía sacerdotepa wōkirpa ska' ichök tō ye' a' Jesús mermittsa a' a. ¹¹ Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ittsē'nerak buaë tā ikablé ie' a' inuköl muk. Etā ie' tō kawō yulémi bua'iewa Jesús wömottsā.

Jesús bata chkéia ittōkatapa tā

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Kawō kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' kēwō tsá diwō dewatke* E' diwō wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kēwō tkö'woie. Etā Jesús ttōkatapa tō ie' a' ichaké:

—¿Wé be' k̄i kiane tō sa' mi' kawō tkö'wekesö e' chké kanéuk be' a'?

¹³ Ie' tō iché ie'pa böi a:

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi ee, etā wēm kueraë a' tō eköl, e' wa' di' dami skauña a. E' itök̄i a' yú.

¹⁴ Tā u wé a' ie' demi e' wák a' ichö: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a' ie' tō kawō tkö'wekesö e' chké ñemi ie' ttōkatapa tā?' ¹⁵ Ie' tō úshu bërie tso' kákke tso'tke kaneoule buaë, e' kkacheraë a' a. Ee ichké kaneú se' a.

* **14:12** Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' kēwō: Kawō e' tkö'weke judiowak tō dō ká kul, e' tsá diwō kièrakitö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kēwō.

¹⁶ Etā ie'pa bōl míyal Jerusalén ta íyi ulitane kuérakitō wēs ie' tō iché es. Eē chkè kanewérakitō kawō tkō'wōie.

¹⁷ Mik k̄a tuine, etā ie' debitū ittōkatapa dabom eyök k̄i bōl, e'pa tā. ¹⁸ Mik ie'pa e' tulésēr chkök, etā ie' tō iché ie'pa a:

—Mok̄i ye' tō a' a ichè tō a' eköl tō ye' wōmerattsā. E' wák tso' ye' tā chkök.

¹⁹ Etā ie'pa erianekā taië tā ie'pa tō ie' a ichakémi eköl eköl:

—¿Ye' alè idir?

²⁰ Ie' tō iiüté:

—E' dör a' dabom eyök k̄i bōl tso' ye' tā pan nuuk tkā' etkē a ñè, e' eköl. ²¹ Ye' dör S'ditsö Alà e' tā itköraë wēs itso' kitule Skököl yēkkuö k̄i es. Erē wéstela ina yi ye' wōmekettsā e' tā. ¡Buaë idir wēm e' a tō kē ikunúpa!

²² Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wéitō, e' k̄i wéstela chéitō Skököl a tā iblatéitō watié ie'pa a tā ichéitō:

—Pan sē dör ye' chkà, e' ñú a' tō.

²³ E' ukuök̄i tkā' a vino tso', e' klö'wéitō, e' k̄i wéstela chéitō Skököl a tā ie'pa ulitane tō tkā' e' wayé. ²⁴ Ie' tō iché ie'pa a:

—Vino sē dör ye' pē. Ye' tterawā e' pē' tērdaë taië, e' wa ttè pa'al̄i me' Skököl tō, e' wà de. E' wa pē' taië tsatkërdaë. ²⁵ Mok̄i ye' a' a ichè tō vino kē yepaiayö dō mik ì blúie Skököl tso' e' kēwö de etā. Mik ide, etā iskà yeraneyö a' tā.

Pedro tō icheraë tō ie' kē wā Jesús suule

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Etā ie'pa tō Skököl ttseittsé, e' ukuök̄i tā ie'pa míyal Olivo kēbata a. ²⁷ Jesús tō iché ie'pa a:

—A' ulitane tköyaldäe. A' ye' meatdaë ekörla. E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö k̄i es, e' tö ichè: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö, et̄a obeja pordami w̄i a diä a.'† 28 Erë mik ye' ttëw̄a shkënekane, e' ukuök̄i ta ye' miraë Galilea a' yök̄i kewe.

29 Pedro tö ie' a iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiat̄ ekörla, erë ye' kë tö be' mepaät.

30 Ie' iüté:

—Mok̄i ye' tö be' a ichè tö i' nañewe, kam dakro skà arne, e' yök̄i be' tö icheraë mañatök̄icha tö be' kë w̄a ye' suule.

31 Erë Pedro tö ik̄i ché ia kröröe:

—Erë ye' ttëw̄amirakitö be' ta, erë kë ye' ichepa tö kë ye' w̄a be' suule.

Et̄a ie'pa ulitane ttöke es ëme.

Jesús tté S'yě ta Getsemaní

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

32 E' ukuök̄i ta ie'pa míyal ká kiè Getsemaní ee. Jesús tö iché ittök̄atapa a:

—A' at̄e tulur ié, ye' mía ttök S'yě ta.

33 Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iw̄a e' ta. Et̄a ie' erianemi chkenewami tajë. 34 Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' eriane tajë ttsëskua ye' ttëw̄amiitö ekkë. A' e' tsúat ié, kë a' kapök̄w̄a.

35 E' ukuök̄i ie' mía w̄ishke ta ie' e' kéütër wöwakköt iski ta ikiéitö Skëköl a tö ì tköraë ie' ta, e' diwö tköami ie' k̄i, e' ta itköüü. 36 Ie' ichè: "A yëwöla, íyi ulitane ormi be' a. Ì tköraë ye' ta e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. E' ulà a ye' yöttsa.

† 14:27 Zacarías 13.7

Erë kě iwar wēs ye' kī ikiane es, iú wēs be' kī ikiane es.”

³⁷ E' ukuōkī tā ie' dene wé ittōkatapa tulus eē tā ie'pa kuéitō kapōtulur. Ie' tō iché Pedro a:

—A Simón, ¿be' kapowa? ¿Kě be' wā kapèwā wōklōne dō hora ek è? ³⁸ Kě a' kapōkwā. A' ikiō Skēkōl a as ì sulu tō a' erkiōweke ese kě e' alōkā a' kī. Mokī a' éna ì buaē wāk, erē a' diché kě dē'kā iwà uk, e' kuēkī a' a darērēē idir.

³⁹ Ie' míane tā ttē Skēkōl a wēs kewe itté es. ⁴⁰ Mik ie' dene tā ie'pa kuéneitō kapōtulur; ie'pa wōbla surirkewa kapè wā e' kuēkī. Ie'pa kě wā ttē kune ie' iūtoie. ⁴¹ Ie' skà míane ttōk S'yé tā e' dene, i' tā idare mañatōkicha, etā ie' tō iché iarak:

—¿A' kapōtulurīa enukeīa? Wē' a' kapowa. Ye' dōr S'ditsō Alà, e' diwō dekatke mēttsa pē' sulusipa ulā a. ⁴² A' e' kōkā, yi tō ye' wōmekettsa, e' dotke i' tā. Mishka ie' panuk.

Jesús klō'wéwā ibolōkpa tō

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesús tso'ia ttōk, e' dalewa ittōkatapa dabom eyōk kī bōl, e' ekōl kiè Judas, e' debitū pē' tā tajē. E' wakpa debitū tabè kī ena kal wōlō kī. Ie'pa patkē'mi sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ena judiowak kuēblupa ekkēpa tō. ⁴⁴ Judas dōr iwōmēttsa e' tō ie'pa a iyē'bak: “Wé shkē'wéyō wōalattsè wa, e' dōr ie', iklō'úwā a' tō tā itsūmi kkō'naule buaē as kě itkōshkar.” ⁴⁵ Etā ie' e' skéwā Jesús o'mik tā iché ia:

—¡A S'wōbla'ukwak!

Tā iwōalattséwaitō. ⁴⁶ Etā Jesús klō'wéwā pē' tō.

⁴⁷ Erë ie'pa iëter eë, e' eköl tö itabè yéttsa ta e' wa sacerdote kibi e' kanè méso kukuöña téttsa. ⁴⁸ Eta Jesús tö ichaké pë' ekkëpa a:

—¿Ì kuekì a' bite ye' klö'ukwā tabè kī kal wölö kī wēs akblökwakpa klö'wèwā es? ⁴⁹ Këkraë ye' bak a' shūā s'wöbla'uk Skëköl wé a, erë a' kë wā ye' klöñewā. Erë i' tköke as itkö wēs itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es.

⁵⁰ Eta ittökātapa kos tkayalmi tö iméat ekörla. ⁵¹ Erë duladula eköl dowā ie' itökī e' patrëwābitu kā' kishuo wa, e' klö'wéwāarakitö, ⁵² erë idatsi' ppéëatitö wak tkashkarmi sume.

*Jesús demi ie'pa wā Judiowak wökir kibipa wörki
(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan
18.12-14,19-24)*

⁵³ Jesús tsémirakitö sacerdote kibi ska'. Eta eë sacerdotepa wökirpa malepa ena judiowak kueblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kos daparke. ⁵⁴ Pedro datse ie'pa itökī kamië döttsa sacerdote kibi u pamik, eta eë ie' e' tséat tkër Skëköl wé shkëkipa ta bö' baiklök.

⁵⁵ Eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tö ttè yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tö iwömüttsa ttèwā, erë kë ie'pa wā ì ttè kune ikkatoie. ⁵⁶ Taië pë' de ie' kkatök kachè wa, erë ie'pa ttè kë dë'ttsa ñittsëë. ⁵⁷ Welepa tö ie' kkatémi kachè wa ta ichéarakitö:

⁵⁸ —Sa' tö ie' tsë'wā ichök tö Skëköl wé yö' s'ditsö tö i', e' olo'yerawaitö ta iské, kë yöne s'ditsö wā, ese yuerakaneitö ká mañat shūā.

⁵⁹ Erë ie'pa ttè kë dë'ttsa ñittsëë.

⁶⁰ Etā sacerdote kibi e' kékā iyamipa shuā, ta Jesús a ichakéitō:

—¿Kě be' ie'pa iuteku' yēs? ¿Ñe' ie'pa be' kcateke, e' dör ì?

⁶¹ Erē Jesús siwā'bléwā ie'pa yöki, kě ie' wā ì iutēne.

Sacerdote kibi ie' skà chaké:

—¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'? ¿Be' dör Skököl kikaulekā taië e' Alà?

⁶² Jesús ie' iuté:

—Tö, ye' idir. Ye' dör S'ditsö Alà e' sueraë a' tö tkërka Skököl diché tā' íyi ulitane tsatā e' ulā bua'kka dalöiërta' taië. Ñies ye' datskene kashuk a' mò a' e' sueraë a' tö.

⁶³ Etā sacerdote kibi e' datsi' jchéé ikkachoie tö ilunekā tā ichéitō:

—¿Iie se' kī ikkatökwakpa kī kiarmiia? ⁶⁴ A' ittse tö ie' e' chō tö ie' dör Skököl Alà, e' wa ie' tso' Skököl chök suluë. ¿Wes a' iweke?

Ie'pa ulitane ñi sini'kué tö ie' iane iwiie, e' kueki ikawōtā ttēwā.

⁶⁵ Ie'pa welepa wirituémi iki ñies iwöbla pabakéwarakitō tā itérakitō tā ichakérakitō:

—Be' dör Skököl tteköl, e'ma sa' a' ichōkā ¿yi tö be' té?

Etā Skököl wé shkékpa tö ippé iwö kī taië.

Pedro tö iblé tö kě ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-29)

⁶⁶ Pedro tkëria iski u pamik, e' dalewa tayëla debitu e' dör sacerdote kibi e' kanè méso eköl. ⁶⁷ Ie' Pedro sué bö'iklök, tā isuéitō krereë tā ichéitō ia:

—Be' ñies dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁶⁸ Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—Kě ye' wā ie' suule. Ye' kě éna iane tö ì chök be' tso'.

Eta ie' e' yéttsa ukkö a. E' wöshaë dakro ane.

⁶⁹ Kanè méso ñe' tö Pedro suéne ta ie' e' kéka ichök imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús klépa e' eköl.

⁷⁰ Erë Pedro tö iskà bléne. E' kuölö ta wépa tso' ee ñies e'pa tö iché ie' a:

—Be' dör Galilea wak, e' kuëki mokı be' dör ie'pa eltë wak.

⁷¹ Ie' tö iché:

—¿Skököl wörki ye' ichè tö wëm chök a' tso' e' kě suule ye' wā! Kě idör es, e'ma as ye' kichatër.

⁷² E' wöshaë ta dakro ane etökichane, ta ie' éna ianewa tö Jesús tö ie' a iyë': 'Kam dakro skā arne e' yöki be' icheraë mañatökicha tö be' kě wā ye' suule.' Eta ie' iéka taië.

15

Jesús mítser Pilato wörki

(*Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38*)

¹ Mik ká ñine, eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ñi dapa'wéka ta Jesús aleritsétke. Ie'pa wā imítser moulewā mé Pilato a. ² Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iiüté:

—Tö, wës be' iché, e'ma es idir.

³ Sacerdotepa wökirpa tö ie' kkaté taië. ⁴ Eta Pilato tö iskà chakéne:

—Ñekkë ie'pa be' kkaté ¿e' ttsébö? ¿Ì kuekì e' kë iütèbö?

⁵ Erë ie' kë wà iütène, e' tò itkiwéwà darërëë.

Jesús méttṣá ttèwà

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö wa Pilato wöblar s'wötèulewà s'wöto wé a ese yökṣá eköl émine wé kié pè' tò e'. ⁷ Wëm kiè Barrabás e' tso' wötèulewà s'wöto wé a imalepa sulusipa tą. Ie'pa wà s'kötulewà mik ie'pa e' ka'ká ñippök romawakpa tą eta. ⁸ Tą pè' debitu Pilato ska' e'pa tò ikié ie' a tò iü wës iwöblar es. ⁹⁻¹⁰ Ie' tò isuéwà tò ukyëne wa sacerdotepa wökirpa tò Jesús me'tṣá ie' ulà a. E' kuekì ie' tò ichakérak ia:

—A' judiowak blú ¿e' émineyö?

¹¹ Erë sacerdotepa wökirpa tò pè' shütiwékatke as ie'pa tò kiö Pilato a tò Barrabás yötṣá Jesús skéie. ¹² Pilato tò ichakéne:

—Eta ¿wës a' kì kiane tò ye' tò wëm kiè a' tò judiowak blú e' wè?

¹³ Ie'pa iüté aneule:

—¡Iwötöwà krus mik!

¹⁴ Ie' tò ichaké ie'pa a:

—¿Ì kuekì? ¿Ì sulu wambléitö?

Erë ie'pa kì arke:

—¡Iwötöwà krus mik!

¹⁵ Ie' atak buaë ie'pa tą, e' kuekì Barrabás yétṣaitö. Eta Jesús ppök patkémiiitö tṣa' bata daloie wa. E' ukuökì tą ie' tò iméttṣá wötèwà krus mik.

¹⁶ Eta iñippökwakpa wà Jesús mítser ká e' wökir u kiè Pretorio e' shüa wé ulat tso' áie eë. Eë ie'pa

tö iñippökwakpa malepa kiéttsa dapa'wè ek tsiní ãme. ¹⁷ Ie'pa tö datsi' mat daloshdalosh ese iéka Jesús ki blu'ie. Ñies dika'kicha yuéraakitö wöshkiie tkékarakitö iwökir ki blu'ie iwayuoie. ¹⁸ E' ukuöki ta ie' wayuémirakitö aneule:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kikökká sa' tso'!

¹⁹ Eta íppémirakitö tajë iwökir ki kuaköl wölö wa ena iwiri tuérak iki ena ie' e' tulésarak kuchë ki iwörki iwayuök tö sú sa' be' dalöie.

²⁰ Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yéttsarakitö ta iwák datsi' iékanerakitö iki ta imítserak iwá wötëwá krus mik.

Jesús wötëne krus mik

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Ñippökwakpa tö wëm kiè Simón dör Cirene wak, e' kué ñalá ki, e' datse bánet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yé. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

²² Ie'pa wá Jesús mítser ká kiè Gólgota ee. (Gólgota e' wá kiane chë s'wökirdiche.) ²³ Eta vino shutuule kapöli kiè mirra e' wa, ese mé Jesús a yè, erë kë ie' wá iyanewa. ²⁴ Eta iwötéraitö krus mik. E' ukuöki ta ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wes ie'pa tö Jesús datsi' blatemi ñi a.

²⁵ Mik ie'pa tö iwötéwá krus mik, eta diwö de sulitu (9). ²⁶ Kaltak tso' e' ki itso' kitule tö ichë: “Í dör judiowak blú e'”, e' dör iwá kkachöie tö ì nuí ki ie' wötënewá krus mik. ²⁷⁻²⁸ Ñies wëpa böl akblökwakpa wötéwarakitö krus mik, eköl iulá bua'kka, eköl iulá bakli'kka.

²⁹ Pë' tköke ee e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöa, es ichekerakitö:

—jĭkĕtā, be' se' tō Skĕkōl wé tkekettsā etā ká mañat ě tã be' tō iyuékane! ³⁰ jĕ'ma be' e' tsatkō, be' e' ōwa krus se' mik!

³¹ Es ñies sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tte dalōiēno wa wakpa tō Jesús wayueke. Ie'pa tō icheke ñi a:

—O'kapa tsatkĕitō erē ie' wák kĕ a e' tsatkĕr.
³² Moki ie' dōr wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, moki ie' dōr se' Israel aleripa e' blú, e'ma as ie' e' ōwa krus wí mik, e' iarma tã se' erblōmi ie' mik.

Wépa wōtēne ie' tã krus mik e'pa tso'ñak ie' chōk suluē.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Mik diwō de bata a, etā ká mía ttsettseē ká wa'ñe dō tsālĭ diwō de mañat ekkĕ. ³⁴ E' wōshã tã Jesús anekã taiĕ tã iché: “Eloí, Eloí, ¿lemá sabac-tani?” (e' wà kiane chē: A ye' Kĕkōl, a ye' Kĕkōl, ¿iōk be' ye' we'ikéttsã?)

³⁵ Welepa tso' eē, mik e'pa tō tte e' ttsé tã ichérakitō:

—¿A' ittse? Ie' tso' Skĕkōl ttekōl bak kiē Elías, e' kiōk.

³⁶ Etã ie'pa ekōl tunemi tō suiyōk nuwéka vino shkōshkō wa e' tkékaitō kuakōl bata ki tã itkéwa ikkō mik as ikuyōitō. Ie'pa tō iché:

—Imúat bĕr, ipanusō suē tō Elías datse iōkwa.

³⁷ Jesús anekã taiĕ tã isiwa' bata tké. ³⁸ Etã Skĕkōl wé a ie'pa wã datsi' buririē ese shukuar u blatoie e' jchĕnane kákke dōttsã ĭski. ³⁹ Etã Roma ñippōkwakpa ekōl dōr capitán e' durshkō Jesús wōmik. Mik e' tō isuē tō wes Jesús duowa, etã ichĕitō:

—Mok_i, wēm w_i dör Skëköl Alà je'.

⁴⁰ Ñies alakölpa iëter eē ie' k_i sauk kamië. E' shua eköl dör María Magdala wak. Iëköl dör María e' dör Santiago tsirla êk ena José, e'pa m_i. Iëköl dör Salomé. ⁴¹ Alakölpa e'pa bak shkök Jesús tã ena ikime' mik ibak Galilea etã. Ñies alakölpa skà tso' tajë dë'bitu Jesús tã dō Jerusalén.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ E' diwö dör judiowak a iyi kanéwoie eno diwö yöki. Ká tuirketke* e' kueki wēm eköl kië José Arimateawak, e' kēsik iéwã tã imia Jesús nu kiök Pilato a blèwã. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöiërtã' tajë ese. Ñies ie' tso' ì blúie Skëköl tso' e' kèwö panuk. ⁴⁴ Pilato tkinewã tō Jesús duowatke, e' kueki ie' tō icapitán kié chakè tō mok_i Jesús duowatke. ⁴⁵ Mik ie' wã ijchenewã, etã ie' tō Jesús nu kèwö mé José a tsèmi. ⁴⁶ E' ukuöki tã José tō datsi' ukuö bua'buá saruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patrèwaitö datsi' ñe' wa blèwã ákuk biule s'nu blóie ese a. Etã ákuk kkö wötèwaitö ák bërie wa. ⁴⁷ Wé Jesús nu menewã e' sué María Magdala wak ena María dör José m_i, e'pa tō.

16

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

* **15:42-43** Ká tuirketke: Judiowak ttè dalöiëno tō ichè tō s'nu kë tsertã'mi eno diwö a. Eno diwö e' tkèkewãmi Viernes kã tuine ekkè. Ñies kë idör buaë ie'pa a tō s'nu at áie nañewe. E' kueki José Arimateawak éna Jesús nu akwa blèwã bet kam kã tuir e' yöki.

¹ Mik eno diwö tka, etä María Magdala wak ena María dör Santiago mì ena Salomé e'pa tō kiō masmus bua'buā ese tué mí ie'pa wā tèkà Jesús nu k̄i. ² Etä domingo bla'mi erpa diwö tskine tā ie'pa míyal wé Jesús nu blène eē. ³ Ie'pa ñi a iché:

—¿Yi tō se' a ak yèmittsa akuk kkō a?

⁴ Erē mik ie'pa tō iweblé, etä ie'pa tō isué tō ak rratune bānet. Ak e' dör bërie. ⁵ Mik ie'pa dewa akuk a, etä ie'pa tō isué tō duladula tkēr eköl ulà bua'kka, e' datsi' saruruē batsiē. Ie'pa tkinewā iyōki. ⁶ Erē ie'pa tō iché ie'pa a:

—Kē a' tkinukwā. Ye' éna iane tō a' tso' Jesús Nazaret wak kōtewā krus mik e' nu yulök. Erē kē iku' íe, ie' shkenekane. Wé ie'pa tō ime'wā e' tō webló. ⁷ A' yú Pedro ena ittōkatapa malepa a ibiyō chök tō ie' mitke a' yōki kewe Galilea. Eē a' tō ie' sueraē wes ie' tō a' a iyè' es.

⁸ Alakōlpa tkinewā painéka taiē, e' kuēki ie' e' yélur akuk a tkayalmi. Ie'pa suane, e' kuēki kē wā ì yēne yi a.

María Magdala wak tō Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla'mi, e' ukuōki tā ie' e' kkaché kewe María Magdala wak a, e' a ie' tō aknamapa bak kul (7) e' trēo'yal. ¹⁰ Etä alaköl e' míā ibiyō chök wēpa bak shkōk Jesús tā e'pa a. Ie'pa eriarke iū tulur siarē. ¹¹ Erē mik ie'pa ittse tō Jesús shkenekane ñies tō alaköl ñe' tō isué, etä kē ie'pa wā iklōne.

*Jesús ttōkatapa bōl e'pa tō ie' sué
(Lucas 24.13-35)*

12 E' ukuöki ta ittökatapa böi shkörämi micho bänet, eta ñälä ki Jesús e' kkaché ie'pa a, erë iwër kua'ki. 13 Eta ie'pa míyal ibiyó chök imalepa a, erë ñies kë ie'pa wa ittö klöone.

Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk
(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

14 E' ukuöki ta Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök ki eköl e'pa a. Ie'pa tulur chkök e' dalewa ie' de. Wépa tö ie' shkenekane e' sué, e'pa ttö kë klöone ie'pa wa, ie'pa er darërë e' kuëki. E' ki ie' tö ie'pa uñélor. 15 Eta ie' iché ie'pa a: "A' yú ká wa'ñe ye' tté buaé e' pakök sulitane a. 16 Yi erblé ye' mik ta ie' e' wöskué e' sepa tsatkërdaé. Erë yi kë erbléne ye' mik e' sepa kichatërdaé. 17 Wépa erblöke ye' mik e' sepa tö i kë or yi a e' se weraé iwà kkachoie. Ye' ttö wa ie'pa tö aknamapa tré'werattsa, ñies ie'pa a imeraé ttoie s'ttö kua'ki kua'ki wa. 18 Tkabë chök klö'wéwa ie'pa tö ulà wa ö kapöli sulusi yéwarakitö, e' ta kë ie'pa döpa wës. Ñies ie'pa ulà muraka s'kirirke e' sepa ki ta ibuardane."

Jesús míkane ká jai a
(Lucas 24.50-53)

19 Mik Skëképa Jesús tté e' ché one, eta ibutséka mía ká jai a ta ee ie' tkésér Skëköl ulà bua'kka. 20 Eta ittökatapa míyal ká wa'ñe Jesús tté buaé pakök. Skëképa Jesús tö ie'pa kímé, i kë or yi a e' se uk. E' wa ie' tö iwà kkaché tö ie' tté dör moki.]*

* **16:20** Yëkkuö këchke wele tö 16.9-20 kí kuötkéka. Tté e' kë ku' yëkkuö këchke bua'ie e' se ki.

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca